

НОВЫ ЧАС

novychas.by

АГУЛЬНАПАЛІТЫЧНАЯ ШТОТЫДНЕВАЯ ГАЗЕТА

• КУЛЬТУРА • ГРАМАДСТВА • ЭКАНОМІКА
• ЛЮДЗІ • ПАДЗЕІ • ФАКТЫ

Самы антыамерыканскі
фільм XXI стагоддзя

Стар. 8

ISSN 2218-2144

4 БЕЛАРУСЬ ГУБЛЯЕ ГРОДЗЕНШЧЫНУ?

Пакуль беларускім уладам мрояцца планы Польшчы па «захопу» Заходняй Беларусі, сотні хлопцаў і дзяўчат з Гродзеншчыны едуць вучыцца ў Польшчу

5 СВАБОДА МАСАВЫХ МЕРАПРЫЕМСТВАЎ ЯК МАГІЧНАЯ ПРАКТЫКА

Я падаў у Мінгарвыканкам 50 заяваў на правядзенне масавых мерапрыемстваў і атрымаў 50 адмоваў. Прыгадваецца Дыяген Сінопскі, які прасіў міласціну ў статуй, каб прывучыць сябе да адмоваў

6-7 СПРАВДЛІВЫ КАРОЛЬ

За некалькі месяцаў да смерці Аляксея Караля, напярэдадні яго 70-годдзя, Таццяна Мельнічук сустрэлася з ім і пагутарыла пра жыццё і прафесію

10 АБАРАНІЦЬ ХЭЛЬ

Сярод гераічных абаронцаў польскага паўвострава ў верасні 1939 года былі памежнікі з Заходняй Беларусі

Дзякуй, што дасюль з намі!

Тры гады таму, 12 верасня, не стала нашага Караля. Нашага сябра, папличніка, галоўнага рэдактара.

Былі боль, адчай, невыноснасць страты. Не было ропсачы і разгубленасці. Было яснае ўсведамленне — яго няма, але газета павінна жыць. «Ён умеў ствараць каманду, ён стварыў каманду, і таму газета будзе выходзіць, наколькі нас толькі хопіць», — сказаў тады ў каментары «Радыё Свабода» Сяргей Пульша.

І газета выходзіла ўсе гэтыя тры гады, без яго і разам з ім. Мы адчувалі яго прысутнасць у нашых сэрцах і нашых тэкстах. Мы ў думках раіліся з ім і адчувалі яго падтрымку. Газета была справай яго жыцця, і, спадзяемся, у нас атрымалася годна працягнуць яго справу. Дзякуй нашаму Каралю за тое, што навучыў ісці наперад, рабіць сваю справу нягледзячы на ўсе перашкоды. Дзякуй, што дасюль з намі!

На жаль, у жыцця свае законы. За гэты час нас пакінула шмат цудоўных аўтараў. Нам іх не хапае, не хапае іх і чытачам. Выдатных музычных рэцэнзій Анатоля Мяльгуя, незабыўных найкаштоўных успамінаў Арсеня Ліса, грунтоўных гістарычных нарысаў Анатоля Валахановіча, цудоўных жыццёвых замалёвак Генадзя Шэршана, уважанай аналітыкі Юрыя Хадыкі, найцікавых мастацтвазнаўчых артыкулаў Сяргея Гваздзёва. Гэтых аўтараў ужо няма з намі, але іх тэксты, іх думкі дасюль з намі, з нашымі чытачамі. Дзякуй ім за гэта!

На шчасце, у жыцця свае законы. І сёння ў рэдакцыі шмат цудоўных новых аўтараў. Маладых і грандаў. Хтосьці з іх з'явіўся дзякуючы конкурсу для маладых журналістаў, хтосьці ўбачыў у «Новым Часе» пляцоўку для выказвання сваіх думак, пасля таго, як стаў сталым чытачом, хтосьці знайшоў для сябе каманду аднадумцаў. Мы вельмі рады, што знайшлі

гэтых людзей, што яны знайшлі «Новы Час». Дзякуй, дарагія мае, што дасюль з намі!

За гэты час мы нарэшце трапілі ў дзяржаўны распаўсюд, і зараз, вы, нашы шануюныя чытачы, маеце магчымасць набыць нас у шапіках ды аформіць падпіску. Вы дасылаеце нам лісты і дзеліцеся сваімі праблемамі. Вы выказваеце словы падтрымкі і ўдзячнасці. Вас усё больш, і мы вельмі цешымся гэтым. А як было прыемна ўбачыць вашу падтрымку падчас судовых пасяджэнняў! Мы гэта адчувалі проста фізічна, і гэта было неверагодна. Напэўна, толькі ў такіх моманты пачынаеш разумець, што робіш сваю справу не дарэмна. Дзякуй вам, нашы шчырыя і адданыя чытачы, што дасюль з намі!

Мы будзем імкнуцца і далей сумленна рабіць сваю справу. І далей радаваць вас нашымі ар-

тыкуламі. І далей быць разам з вамі, як бы цяжка часам ні было.

Тры гады без Аляксея, тры гады без нашага Караля, але наш «Новы Час» жыве. Гэта ён зрабіў з мяне рэдактара, гэта ён сабраў і дасюль збірае нашу каманду. Мы шмат праз што прайшлі разам: рэдкія выходы газеты і адсутнасць заробкаў, папярэджанні, штрафы, закрыццё, допыты ў КДБ. Газета была справай яго жыцця, ён вельмі яе любіў і вельмі ёй ганарыўся. А яшчэ ён вельмі любіў нас — усіх тых, хто рабіў газету, працаваў на сайце. Усіх тых, хто чакаў кожнага нумару і сачыў за ўсімі навінамі. І вельмі ўсімі намі ганарыўся.

Мы вельмі любілі яго, нашага Караля! З ім было лёгка і ўтульна, як не будзе ўжо ніколі... Дзякуй, што ён быў у жыцці кожнага з нас, дзякуй, што ён застаецца ў сэрцах кожнага з нас. Дзякуй, што дасюль з намі! З намі ўсімі!

НОВЫ ЧАС

падпісны індэкс

63279

Падпішыся сам
і падпішы бацькоў!

Таццяну Кім пераблыталі з Таццянай Севярынец

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Грамадская актывістка Таццяна Кім атрымала штраф 15 базавых велічынь за ўдзел ва ўсенароднай варце ў Курапатах 11 жніўня. Суд над жанчынай адбыўся 10 верасня, паведаміла яна НЧ.

Працэс прайшоў у судзе Маскоўскага раёна Мінска. Таццяну Кім затрымалі 11 жніўня ў Курапатах, калі

яна вярталася дамоў пасля ўсенароднай вахты, на якую сабралася каля 20 чалавек. Актывістку завезлі ў Бараўлянскі РАУС, склалі пратакол і адпусцілі. У той дзень больш нікога не затрымлівалі, таму абаронцы здзівіліся інтарэсу супрацоўнікаў міліцыі да спадарыні Таццяны.

Потым стала зразумела, што Таццяну Кім паблыталі з Таццянай Севярынец: на відэа, знятым актывісткай Ганнай Шапуцькай, міліцыянт называе Таццяну Кім «Яўгенаўнай» (гэта імя па бацьку Таццяны Севярынец). Нягледзячы на памылку, Таццяна Кім у выніку атрымала штраф.

Дзіця супраць дарослых

Ганна СЕВЯРЫНЕЦ

Мала хто выклікае ў мяне такую ж безумоўную павагу, як дзіця, якое супрацьстаіць дарослым.

Памятаю, як першы раз прывяла сваю вучаніцу на савет прафілактыкі. Я тады была маладая, зусім недасведчаная, і таму проста села там, дзе сядзелі ўсе дарослыя, — за сталом. А дзяўчо тое паставілі туды, куды ставяць такіх дзяцей, — адну, пасярод пустой прасторы, перад гэтым самым сталом, за якім паселі цёткі з начосамі. Ну, і я.

Мамка гэтай дзяўчынкі жудасна піла, бацька сядзеў у турме, старэйшая сястра памерла ад перадазіроўкі — таму на савеце прафілактыкі яна была зусім адна, вінаватая ва ўсіх школьных грахах: адсутнасці дзённіка, адсутнасці флікера, нявыкананых хатніх заданнях і гэтак далей. Дзіця, калі глядзець з-за «таго» боку стала, заўсёды ў нечым вінаватая перад школай.

На яе наваліліся ўсім сталом. Ціхім, па-змяінаму спакойным шыпам пачала гутарку з ёй завуч па выхаванні працы. Строгім, халодным голасам дала дырэктрыса. Горача, апантана сварылася матэматычка. Ківала галавой і я. Як дараваць сабе тое ківанне? Я добра памятаю, як падымалася ўнутры мяне дзіўнае адчуванне павагі да гэтай няшчаснай малой: худзенькая, калмаценькая, у нейкім рыззі, у падраных ботах, стаяла яна перад саветам — і з выклікам глядзела на дарослых. Яна не пужалася, не адчувала сябе вінаватой. Яна ўсміхалася. «Якая хамка!» — з пачуццём сказала тады дырэктрыса.

Забыць той савет прафілактыкі і тую вучаніцу я не магу і па сёння. Тое, як мы ўсе, дарослыя, кінулі яе ў яе цяжкім жыцці і пачалі душыць, замест таго каб падтрымаць, як паставілі адну пасярод класа, як не далі нікога, хто мог бы абараніць. Як нерваліся дарослыя, калі пабачылі, што з малой як з гусі вада. І якой

спакойнай была яна, упэўненая ў сваёй перавазе.

Гэтай гісторыяй я ўжо неяк дзялілася: аднойчы ў адзін школьны музей прыехала цётка пры пасадзе правагра, што збіраецца паказаць музей нейкім высокім гасцям. Паказваць збіраліся экскурсію: вялі яе дзве выпускніцы. «Так, гэтую дзяўчыну прыбіраем, надта ў яе выбітныя формы, — сказала цётка. — А гэтую пакідаем. Але каб перад гасцямі стаяла ў спадніцы, а не ў штанах». «Я не нашу спадніцу, — спакойна і добразначліва сказала выпускніца. — У мяне прыгожы касцюм, прыгожая блузка». «Ты не пачула мяне, — узвысіла голас цётка. — Ты будзеш у спадніцы». Тады выпускніца паднялася, крыху нагнулася да цёткі і павольна паўтарыла: «Жанчына. Вы мяне не зразумелі. Я не нашу. Спадніцу». Экскурсію для высокіх гасцей адмянілі.

Яшчэ неяк бачыла, як два завучы і дырэктар навеслі над невысокай адзінаццацікласніцай і на тры галасы сварыліся на яе: дзяўчына адмаўлялася ісці на «апошні званок» у савецкай школьнай форме. То-бок, у адну хвіліну яна рабіла адразу тры злачыствы: не слухалася дарослых, ламала традыцыю і псавала прыгожую карцінку. І я думаю: справа ж была не толькі ў адмове апранаць форму. Гадавыя адзнакі, экзаменацыйныя работы — усім, усім рызыкавала ў гэты момант дзяўчына. Але яе жаданне не падпарадкавацца было мацнейшым за цвярозы разлік.

Адкуль бяруцца ў іх сілы? Які неадменны закон прыроды дыктую дзецям гэты адчайны і смелы супраціў? І якое шчасце для нас усіх — тое, што нашы дзеці ўсё ж знаходзяць у сабе рашучасць і моц сказаць даросламу «не». Бо іншыя дарослыя — пераважная большасць! — будуць узважваць і разлічваць, дыпламатычна і выкручваюцца, ісці на кампраміс і скарацца «ў імя будучага». Колькі разоў бывала, што на барацьбу з несправядлівасцю выйдзе не волат, не мудрэц — выйдзе худзенькае, безабароннае дзіця.

Знайсці б у сабе той і права стаць побач з ім у той пустэчы, межамі якой — сталы з суворымі адукацыйнымі цёткамі.

«Радые Свабода»

Два выбітных беларусы — Аляксандр і Алесь

Генадзь КЕСНЕР

У Мінску ўшанавалі памяць лідара рок-гурта «Нейра Дзюбель» Аляксандра Кулінковіча і заснавальніка інфармацыйнай кампаніі БелаПАН Алеся Ліпая, якія заўчасна пайшлі з жыцця ў жніўні.

Імпрэза прайшла ў кіназале velcom-сінема і сабрала як сяброў ды родзічаў гэтых выбітных суайчыннікаў, так і проста людзей, якім імёны Ліпая і Кулінковіча не абьякавыя.

Арганізатарам імпрэзы быў вядомы сцэнарыст і рэжысёр Андрэй Курэйчык. Ён пазнаёміўся з Кулінковічам гадоў восем таму і адразу адкрыў у гэтым неардынарным чалавеку не толькі адметнага музыку і выканаўцу, але яшчэ і паэта ды незвычайна таленавітага актара. Курэйчык зняў Кулінковіча ва ўсіх трох фільмах, якія паспеў зрабіць да гэтага часу. Па словах майстра, гэтых фільмаў магло б быць і болей, але няўмольны лёс, смерць, якая забрала Аляксандра, парушыла ўсе планы на будучыню.

З подыму сваімі ўспамінамі пра Кулінковіча падзяліліся ягоныя калегі — музыкі «Нейра Дзюбеля», нязменным лідарам і фронтмэнам якога быў Аляксандр, вядомыя музыкі Ігар Варашкевіч з «Крамы», Аляксандр Памідораў, некаторыя іншыя.

На гэтай жа імпрэзе ўшанавалі памяць і Алеся Ліпая. Па словах намесніка старшыні Беларускай асацыяцыі журналістаў Алега Агеева, Алесь быў не толь-

кі цудоўным журналістам, але і выбітным паэтам, цудоўным арганізатарам. Цяперашні кіраўнік БелаПАН Дзмітры Наважылаў дадаў, што Алесь Ліпай быў вельмі рознабаковым чалавекам, які мог спалучаць у сабе розныя таленты — ад паэта да бізнесоўца, ад журналіста да прадзюсара. Так, Алесь Ліпай быў сапрадзюсарам камедыі Курэйчыка «Party-zan Фільм».

Кампазітар і спявак Зміцер Вайцюшкевіч распавёў, што планавалася стварэнне цэлага альбома на вершы Ліпая, а пры жыцці Алеся былі напісаныя тры песні, адну з якіх Зміцер выканаў. Ён паабяцаў, што налета альбом будзе запісаны цалкам.

Пры канцы імпрэзы прысутныя пабачылі фільм Андрэя Курэйчыка «ГараШ», галоўныя ролі ў якім выканалі Аляксандр Кулінковіч і яшчэ адзін саліст «Нейра Дзюбеля» Юры Навумаў.

25 кастрычніка ў «Прайм-хол» адбудзецца вялікі канцэрт памяці Аляксандра Кулінковіча. Разам з музыкамі «Нейра Дзюбеля» ягоныя песні выканаюць Лявон Вольскі, Ігар Варашкевіч («Крама»), Алес Хаменка («Палац»), Уладзімір Пугач («J:Морс»), Аляксандр Памідораў і многія іншыя вядомыя выканаўцы. Сабраныя грошы пойдучы на помнік выбітнаму беларускаму музыку.

Улады даюць зялёнае святло «крэмляботам»?

Калі новыя правілы ідэнтыфікацыі карыстальнікаў будуць зацверджаныя, многія беларусы, напэўна, пабаяцца пакінуць крытычны каментар на сайце.

Міністэрства інфармацыі апублікавала праект нарматыўна-прававога акта «Аб парадку папярэдняй ідэнтыфікацыі карыстальнікаў інтэрнэт-рэсурсу». Прапануецца ўзаконіць схему: хочаш пакінуць каментар — паказвай асабістыя дадзеныя: ад прозвішча да абаненцкага нумара.

Праект прадугледжвае, што ўладальнік інтэрнэт-рэсурсу зможа збіраць, апрацоўваць, захоўваць прозвішча, імя, імя па бацьку, пол, дзень, месяц, год нараджэння, месца нараджэння, адрас электроннай пошты і інфармацыю пра дату і час размяшчэння на інтэр-

нэт-рэсурсе паведамленняў, у тым ліку ідэнтыфікацыйныя звесткі пра прылады карыстальнікаў (MAC-адрас, унутраны і знешні IP-адрасы). Вышэйназваную інфармацыю трэба будзе падаваць у выпадку патрабавання з боку адпаведных дзяржорганаў.

Заснавальнік TUT.BY Юрый Зісер у каментары «Еўрарадые» выказаў здагадку пра галоўную мэту гэтай прапановы. На яго думку, яна прыдуманая выключна для таго, каб запалохаць людзей і каб яны перасталі пісаць на форумах крытычныя каментары, якія не падабаюцца чыноўнікам. Бо «справа БелТА» паказала, што знайсці лубога карыстальніка ўлады могуць і без прапанаванай ідэнтыфікацыі.

Мяркуючы па першых водгуках на форумах, многія карыстальнікі сапраўды гатовыя адмовіцца ад напісання каментароў на беларускіх рэсурсах. І не таму, што пішуць нешта супрацьзаконнае, а таму, што ў новых умовах

будуць адчуваць сябе вельмі некамафортна.

Але ўлады, магчыма, не да канца прадумалі наступствы новаўвядзенняў. Бо карыстальнікі па-за межамі Беларусі наўрад ці будуць адчуваць такі ж страх, як беларусы. Менавіта яны ў каментарых атрымаюць магчымасць навізаваць свой пункт гледжання іншым — тым, хто яшчэ не вызначыўся са сваімі поглядамі. Такім чынам, беларусы могуць падпаасці пад уплыў «крэмляботаў», якія будуць фармаваць беларускую грамадскую думку.

Зрэшты, нават з зацвярджэннем новых правілаў беларускім карыстальнікам наўрад ці ўдасца затаркнуць раты. Можна меркаваць, што яны працягнуць пісаць каментары і выказаць сваё стаўленне да рэалій — але ўжо на замежных пляцоўках: Фэйсбуку, «УКантакце», «Аднакласніках». Усе спробы стварыць «беларускую сацсетку» пакуль не мелі плёну.

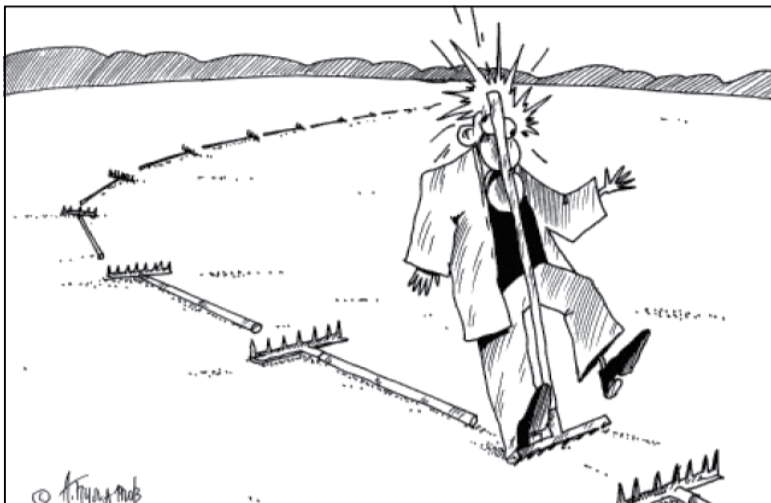
Паводле **Gazetaby.com**
Пераклад НЧ

ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

Уперад, на граблі!

Сяргей САЛАЎЕЎ

Самы час ствараць сабе новыя праблемы, каб потым гераічна з імі спраўляцца, вырашылі ва ўладзе.

Малюнак www.tomsk.cian.ru

Безумоўна, адной з сенсаций мінулага тыдня было тое, што беларускія ўлады адмовіліся ад грошай Міжнароднага валютнага фонду пасля таго, як не змаглі ўзгадніць з фондам хуткасць рэалізацыі структурных рэформаў. Пра гэта ў эфіры беларускага тэлебачання заявіў міністр фінансаў Беларусі Максім Ермаловіч.

«Мы распрацоўвалі разам з экспертамі МВФ праграму структурных рэформаў, якая б адпавядала філасофіі фонду. І ў прынцыпе, па ключавых момантах у нас пазіцыі супалі, мы выйшлі на праграму, але мы разышліся ў тэрмінах яе рэалізацыі», — сказаў Ермаловіч. Пры гэтым ён скарыстаўся выпадкам зваліць гэтак рашэнне на сумленне кіраўніка дзяржавы. Той неяк заяўляў, што рэформы, на якіх настойвае МВФ, нам патрэбныя, але так, каб гэта не стала «шокам для насельніцтва».

Такім чынам, фонд прапаноўваў нам правесці рэформы як мага хутчэй і даваў на гэта грошы. Наш жа кіраўнік хацеў, каб рэформы ішлі марудна.

Што самае цікавае ў гэтым пытанні? Тое, што пра новы крэдыт фонду і тэрміны правядзення рэформаў Беларусь перамаўлялася аж ад 2015 года. Праз тры месяцы (так, Новы год хутка!) настане 2019-ты. Падаецца, каб мы не жавалі соплі і не распускалі сліны ды пагадзіліся на ўмовы МВФ — мы б гэтыя рэформы за тры гады правялі і на іх ужо забыліся. Прынамсі, хто зараз узгадвае, што не так даўно заробак беларусаў разлічваўся мільёнамі? А прайшло з таго часу нават не тры гады. Прывыклі, прызвычаліся...

Каб мы правялі рэформы... Аднак тады за што б «перамоўшчыкі з МВФ» з ураду атрымлівалі б заробак, камандзіровачныя і прэміі? Лепей зацягнуць перамовы немаведама на колькі. Фонд ужо прыпыняў абмеркаванне крэдытаў у 2017-м. Потым перамовы ўзнаўляліся. Зараз — зноў замарожаныя.

Праўда, краіна пры гэтым жыве ўсё горш і горш. Але «краіна» — паняцце размытае і абстрактнае, а заробак на картку чыноўніка налічваецца штомесяц. Таму, як трапіна заўважыў у адным з каментарыяў наконт тэмпаў рэформ эканаміст Вадзім Іосуб, беларускай уладзе хацелася б, каб гэтыя тэмпы былі нулявымі. «Размова пра тое, што ў беларускага боку і МВФ ёсць прынцыповая згода наконт таго, якія рэформы неабходныя, але мы не згодныя

толькі з тэмпамі іх правядзення, ідуць ужо тры гады», — таксама заўважыў адмыслоўца.

Пытанне, дзе нам узяць грошы на далейшае існаванне, застаецца актуальным.

У сувязі з гэтым даволі цікавая навіна прыйшла з Расіі. Беларусь сто разоў спрабавала прыструніць Рассельгаснагляд, які высоўвае даволі дзіўныя прэтэнзій да беларускіх прадпрыемстваў. Мы пісалі пра тое, што гэтая структура, нібыта з-за парушэнняў ветэрынарна-санітарных патрабаванняў, забараніла пастаўкі з Беларусі сухога малака і вяршкоў ва ўпакоўках больш за 2,5 літра. І здзіўляліся: чаму тыя ж прадукты, але ў меншай упакоўцы — нармальныя?

Зараз расійская Асацыяцыя прадпрыемстваў кандытарскай прамысловасці «Асконд» (аб'ядноўвае Mars, Nestle, «Аб'яднаных кандытараў» і іншых) паведаміла свайму прэм'еру Расіі Дзмітрыю Мядзведзеву пра дэфіцыт у галіне сухога малака. Ён узнік у наўпроставай сувязі з забаронай на яго імпорт з Беларусі.

«Сухая малочная сыроватка і сухое малака — найважнейшыя інгрэдыенты для кандытарскай прамысловасці, і іх дэфіцыт ставіць расійскіх вытворцаў у цяжкія ўмовы», — гаворыцца ў лісце, які цытуе «Камерсант». Выканаўчы дырэктар «Асконда» Вячаслаў Лашманкін адзначае, што ўжо ўзнік востры недахоп якасных сухіх малочных прадуктаў, які не можа быць пакрыты расійскімі вытворцамі. Паводле яго слоў, у кандытарскай вытворчасці малочная сыравіна не падвяргаецца ўздзеянню высокіх тэмператур, таму патрабаванні да яе якасці высокія. У Расіі з-за дэфіцыту сырага малака на сушку часцяком адпраўляецца прадукт з адхіленнямі па якасці, і такая сыравіна не можа выкарыстоўвацца ў кандытарскай галіне.

Паводле ацэнак асацыяцыі, мясцовая сухая малочная сыравіна забяспечвае прыкладна 50% патрэбаў расійскіх кандытараў. Астатняе пакрываецца за кошт імпарта, пры гэтым большасць пастаўшчыкоў з краін далёкага замежжа былі заменены беларускімі. «Асконд» просіць

Мядзведзева даручыць прэфільным міністэрствам прыняць рашэнне для забеспячэння расійскіх вытворцаў кандытарскіх вырабаў якаснай малочнай сыравінай па даступных цэнах.

Варта зазначыць, што аналагічны зварот ужо адпраўляўся Асацыяцыяй еўрапейскага бізнесу (АЕБ), першаму віцэ-прэм'еру Расіі Антону Сілуанаву, віцэ-прэм'еру Аляксею Гардзею і міністру сельскай гаспадаркі Дзмітрыю Патрушаву. Аднак тыя нічога не змаглі зрабіць з Рассельгаснаглядам. Ці здолее выправіць сітуацыю Дзмітрыў Мядзведзев? Альбо расіяне застануцца без круасанаў да кавы?

Канешне, навіна аптымістычная. Але беларускім вытворцам сухога малака ўсё ж трэба задумацца: яно ім трэба? У сувязі з забаронай на пастаўкі ў Расію асаблівага падзення беларускай «малочкі» заўважана не было. А ў Расіі зараз пачынаюцца складаныя часы, выкліканыя заходнімі санкцыямі. Прынамсі два тыдні таму долар каштаваў 67 расійскіх рублёў, а на гэтым тыдні перасягнуў 70. Беларускай вытворцаў трэба моцна падумаць, як пры пастаўках у Расію не апынуцца «ў мінусе» проста з-за курсавых ваганняў.

У любым выпадку, нам ёсць куды падзець свой прадукт. Напрыклад, 11 верасня Лукашэнка санкцыянаваў адпраўку дапамогі Венесуэле — 500 тон сухога малака. Прадукт вырабляе Лепельскі малочна-кансервавы камбінат і прадпрыемства «Беллакт», і зроблена гэта будзе «па венесуэльскіх стандартах». Сухое малака будзе ўтрымліваць вітаміны В і D.

Адзначаецца, што Беларусь аказвае дапамогу свайму стратэгічнаму партнёру ў Лацінскай Амерыцы, які знаходзіцца «ў складанай эканамічнай сітуацыі». У сталіцы Венесуэлы Каракасе з 10 верасня праезд у метро зноў стаў платным (бясплатны праезд існаваў з канца 2017 года), кошт паездкі вырас у 12,5 тысячы разоў!

Цікава, хто дапаможа нам, калі мы апынемся ў той самай «складанай эканамічнай сітуацыі»? А гэта, звязваючы на дзеянні нашага ўраду, цалкам можа адбыцца.

ФІГУРЫ ТЫДНЯ

Вольга Чайчыц
Журналістка-фрылансер, падаецца, стане ў гэтым годзе рэкардсменам па штрафках.

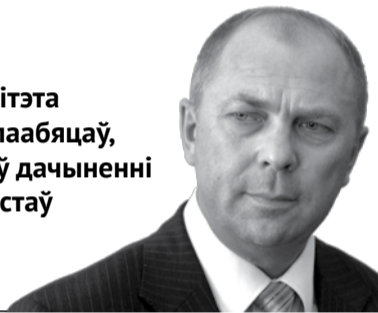
10 верасня суддзя Дзяржынскага раённага суда паставіла спагнаць з яе 980 рублёў за фотарэпартаж з пікеты абаронцаў Курапатаў каля рэстарана «Паедзем, паядзім». Гэты штраф стаў для Чайчыц дзясятым за год, а іх агульная сума дасягнула ўжо 8330 рублёў — і працягвае расці. Адрасу пасля інфармацыі пра штраф Чайчыц даведалася, што слонімскай міліцыя склала на яе яшчэ адзін пратакол за журналісцкую дзейнасць.

Апроч таго, Чайчыц паспрабавалі абмежаваць выезд за межы краіны. Нягледзячы на тое, што журналістка мае на руках квітанцыі аб аплаце ўсіх штрафаў, ёй адказалі: немагчыма правесці, ці ўся сума выплачаная, бо «не працуе база». Але база запрацавала на наступны дзень — і судовая выканаўца вымушана была адклікаць забарону.

На наступным тыдні ў журналісткі запланаваны сустрэчы ў Парыжы ў Міжнароднай федэрацыі журналістаў з прадстаўнікамі арганізацыі «Рэпарцёры без межаў». Пазней яна планавала выправіцца на сустрэчы ў Брусэль — у Еўрапарламент і ў Еўракамісію, каб расказаць пра сітуацыі са СМІ ў Беларусі.

Іван Наскевіч

Старшыня Следчага камітэта Беларусі Іван Наскевіч паабяцаў, што па «справе БелТА» ў дачыненні да незалежных журналістаў суровых мер не будзе.

Па яго словах, гэтак злачынства не ўяўляе вялікай грамадскай небяспекі, а расследаванне не зацягнецца. Затрымка толькі з аглядам забранай у фігурантаў справы тэхнікі.

Наскевіч назваў справу аб несанкцыянаваным доступе да інфармацыі БелТА «банальнай» і «простай», яе расследаванне не ўяўляе складанасці. І пры гэтым яна «на пустым месцы набыла грамадскі рэзананс».

Старшыня СК перакананы, што фігуранты справы разумелі, што робяць. Адны з іх ставіліся абыякава, іншыя «свядома сталі на гэты шлях».

Следчы камітэт расследуе крымінальную справу пра незаконны доступ да платнай падпіскі дзяржаўнага інфармагенцтва БелТА. 7 жніўня адбыліся ператрусы ў офісах БелаПАН, Tut.by. Былі затрыманыя восем чалавек: Марына Золатава, Ганна Калтыгіна, Галіна Уласік, Ганна Ермачонак, Таццяна Каравянкова, Паўлюк Быкоўскі, Аляксей Жукаў, Ірына Леўшына. Усіх іх пасля вызвалілі. Праз нейкі час стала вядома, што па справе ў якасці падазраванага праходзіць і рэдактар Tut.by Дзмітрыў Бобрык.

Што цікава: «суровасць» мераў, па ідэі, павінен вызначаць суд, які ў краіне нібыта незалежны. Але Наскевіч ужо зараз кажа так, нібыта ведае яго вынік.

Дыега Марадона

Сусветная футбольная зорка моцна падставіла брэсцкае «Дынама».

Аргентынскі спецыяліст стаў тэхнічным дырэктарам «Дарадаса», які гуляе ў другой лізе мексіканскага чэмпіянату, і заявіў, што перажывае лепшы момант у жыцці. Хаця раней ён стаў старшынёй праўлення ФК «Дынама» (Брэст). Ён яшчэ тры месяцы таму абяцаў падняць брэсцкае «Дынама» на новы ўзровень, і нават задумваўся наконт набыцця нерухомасці ў Беларусі.

Дыега Марадона заявіў, што не падпісаў кантракта з брэсцкім «Дынама», хоць «для падпісання было амаль усё гатова». У самым Брэсце сцвярджаюць адваротнае: дагавор падпісаны і ў сіле. Адзінае, што гэты дагавор не перашкаджае Марадоне займаць нейкія пасады ў іншых клубах.

Паміж Брэстам і мексіканскім Кульяканам, дзе базуецца «Дарадас», — больш за дзесьць тысяч кіламетраў. Але ў брэсцкім «Дынама» ўжо не хаваюць, што заданне Марадоны ў Беларусі заключалася толькі ў тым, каб папулярызаваць айчыны футбол і прыцягнуць у клуб спонсараў. Гэта значыць, па сутнасці яго з'яўленне было ўсяго толькі рэкламнай кампаніяй. Якая, магчыма, скончылася.

Беларусь губляе Гродзеншчыну?

Алесь КІРКЕВІЧ

Пакуль беларускім уладам і сілавікам мрояцца планы Польшчы па «захопу» Заходняй Беларусі і перасоўванні мяжы пад Стоўбцы, на манер 1920–1939 гадоў, штогод сотні хлопцаў і дзяўчат з Гродзеншчыны едуць вучыцца ў Польшчу, каб развітацца не толькі з беларускай сістэмай адукацыі, але і з Беларуссю.

Здавалася б, што дрэннага ў тым, каб беларускія маладзёны вучыліся на Захадзе? Узровень адукацыі найчасцей там сапраўды лепшы, дый наогул — лепш на Захад, чым на Усход, праўда ж? Разам з тым, такім чынам краіна планамерна губляе найбольш таленавітую і пасіянарную моладзь. Як гэта выглядае на практыцы?

На Гродзеншчыне працуюць дзве польскія школы, якія падпарадкоўваюцца дзяржаўнай сістэме адукацыі: у Гродна ды ў Ваўкавыску. Грамадская школа таксама дзейнічае пры неафіцыйным Саюзе палякаў, які ўзначальвае Анжаліка Борыс. Пасля чарговага расколу СПБ паўстала яшчэ адна грамадская школа, якая носіць імя Яна Паўла II, яе кантралюе Мечыслаў Яцкевіч. Ну і, нарэшце, знакамітая Macierz Szkolna — грамадскі ліцэй са 100-гадовай гісторыяй, у якім зараз вучацца каля 2500 дзяцей.

Усе гэтыя ўстановы маюць наўпроставую сувязь з польскай сістэмай адукацыі. Пасля заканчэння ці дзяржаўнай школы, ці грамадскага ліцэю маладзёну варта толькі прыехаць, напрыклад, у Сакулку пад Беластокам, каб здаць выпускны экзамен (matura па-польску), — і дзверы польскіх ВНУ для беларусаў адчыненыя.

Фота Андрэя Пачобуга

У марской школе Гдыні, скажам, раней нашых суайчыннікаў бралі наогул з мінімальнымі патрабаваннямі. Гэта, лічы, самы прасты варыянт для фізічна здаровых хлопцаў з-пад Ліды ці Ваўкавыску. Наогул жа, з мінулага года ў Польшчы працуе адмысловая агенцыя, якая займаецца куратарствам навучання беларусаў, якім, зазвычай, дастаюцца спецыяльнасці са стыпендыяй ад 900 злотых на месяц і вышэй.

Не застаюцца ўбаку і агульнаадукацыйныя школы горада. Скажам, у адной з гродзенскіх гімназіяў у гэтым годзе з класу, у якім навучалася 15 чала-

век, шасцёра паехалі здаваць экзамены і далей вучыцца ў Польшчы. У школе, якую я сам некалі закончыў, сёлета з трох адзінаццатых класаў, калі лічыць колькасна, адзін поўнаасцю з'ехаў у Польшчу...

Канешне, улада спрабуе па-свойму рэагаваць на адток моладзі: на ўзроўні аблвыканкаму, гарвыканкаму і райана педагогам ладзяць «адлупы»: маўляў, як так, чаму выпускаеце дзяцей? Атрымліваецца, што вінаватыя... настаўнікі, якія нібыта дрэнна праводзяць прафарыентацыю падлеткаў. Гэта, фактычна, усё, што можа супрацьпаставіць бюракратыя

аб'ектыўнаму працэсу вымывання моладзі, якая шукае за мяжой лепшай долі.

І зараз мы кажам толькі пра адукацыю, не кранаючы пытання агромністага адсотку працоўнай эміграцыі, працы Рыма-каталіцкага касцёлу ды іншых структураў. Агульны вектар тут цалкам зразумелы: калі польская моладзь ад'язджае на Захад, найперш, у Вялікабрытанію ды ЗША, то нехта мусіць заняць яе месца.

Вядома, што ў сучасным свеце галоўны рэсурс любой дзяржавы — не тэрыторыя, і нават не нафта з газам. Галоўны рэсурс — гэта чалавечы патэнцыял, працавітыя рукі ды светлыя галовы. Першымі, здаецца, гэта ў свой час зразумелі амерыканцы: вынік відавочны. У гэтым святле трызненні нашых ідэолагаў і сілавікоў пра нейкія базы NATA ля мяжы,

Не варта вінаваціць Польшчу, якая цалкам сыходзіць са сваіх прагматычных інтарэсаў. Праблема ў тым, што Беларусь нічога не можа супрацьпаставіць гэтаму працэсу. Пагрозлівыя мантры на нарадах упраўлення адукацыі — гэта спроба заткнуць анучай дзірку ў тончым «Тытаніку»

«Вейшнорыю» ды «прапольскіх сепаратыстаў» — поўная лухта, узгадаваная савецкімі падручнікамі мінулага стагоддзя.

Здаецца, нават такі монстр, які жыве катэгорыямі мінулага, як наша ўсходняя суседка, гэта пакрысе разумее, бо не спяшаецца прымаць у свой склад тыя ж ДНР-ЛНР. Правільна, а навошта Расіі разбураны вайной дэпрэсіўны і ўбытчны рэгіён, які пацягне на сябе купу грошай з бюджэту? Тое самае і з Заходняй Беларуссю. Навошта яна Польшчы як тэрыторыя, забудаваная савецкімі прадпрыемствамі, з купай сацыяльна-эканамічных праблемаў? Без патрэбы. А

вось выцягнуць з гэтай тэрыторыі больш-менш сэнсоўную моладзь — гэта вельмі мудра і перспектыўна.

Але не варта вінаваціць у чымсьці Польшчу, якая цалкам сыходзіць са сваіх прагматычных інтарэсаў. Праблема ў тым, што Беларусь пакуль нічога не можа супрацьпаставіць гэтаму працэсу. Пагадзіцеся, што пагрозлівыя мантры на нарадах у гарвыканкаме ці ўпраўленні адукацыі — гэта спроба заткнуць анучай дзірку ў тончым «Тытаніку».

З вышэйказанага напрашваецца некалькі высноў. Працэс, з якім мы маем справу, аб'ектыўны для ўсяго свету, людзі цягнуліся і будуць цягнуцца да лепшага жыцця. Беларусы едуць у Польшчу, палякі — у Вялікабрытанію, а брытанцам, відаць, застаецца ехаць толькі на Месяц альбо, ужо ў пенсійным узросце, на Маёрку. Адначасна месцы з'ехаўшых беларусаў у перспектыве будуць займаць рускія, чые месцы ўжо зараз займаюць кітайцы альбо каўказцы. Атрымліваецца такі сабе чалавечы Гальфстрым, які, не ведаючы межаў, працінае акіяны і прастору.

У якасці прамежкавай высновы можна задумацца пра лёс і перспектыву Саюза палякаў у Беларусі. Падтрымліваючы польскія адукацыйныя праграмы і накіроўваючы тутэйшых дзяцей ва Вроцлаў ці Кракаў, Саюз палякаў планамерна працуе на самазнішчэнне. Чаму? Бо такімі тэмпамі ў перспектыве палякі і тыя, хто пажадаў імі стаць, наўпрост скончацца ў нашым рэгіёне.

Ну і галоўная выснова: Заходняя Беларусь — гэта не «Гродна-Азот», «Лідскае піва», і нават не замкавыя мury ў Наваградку. Заходняя Беларусь — гэта людзі, моладзь, і пра гэты капітал трэба клапаціцца найбольш. Адміністрацыйнымі мерамі вышэйзгаданы «Гальфстрым» у сучасным свеце адкрытых межаў спыніць наўпрост немагчыма: атрымаецца антыўтопія — чытай, Паўночная Карэя. А значыць, адзіны сродак пакінуць моладзь на сваёй зямлі — зрабіць Беларусь больш прывабнай і камфортнай у плане навучання, атрымання прафесіі, бізнесу і пражывання. А яшчэ — нарэшце навучыць моладзь любіць сваё. І гэтаму акурат у палякаў варта было б павучыцца!

Беларусы сталі часцей ездзіць на заробкі за мяжу

У другім квартале гэтага года за мяжой працавалі 88 тысяч чалавек. Гэта вынікае з дадзеных выбарачнага абследавання Белстатам хатніх гаспадарак для вывучэння праблем занятасці насельніцтва.

Гэта на 12,2 тысячы, або 16,1% больш, чым за аналагічны перыяд мінулага года. У статыстыцы ўлічваюцца тыя, хто працаваў за мяжой да года. Для параўнання: у 2014 годзе за межамі краіны, паводле афіцыйнай статыстыкі, працавала 62,2 тысячы чалавек, у мінулым — амаль на 21 тысячы

больш. Пры гэтым нашы суайчыннікі часцей за ўсё шукаюць працу ў Расіі: у 2017-м амаль 84% беларусаў, якія з'ехалі на заробкі, «аселі» ў гэтай краіне. У мінулым годзе ў РФ працавалі каля 70 тысяч чалавек.

Паводле дадзеных Дэпартаменту па грамадзянстве і міграцыі МУС, на заробкі ў першым паўгоддзі з'ехалі 5882 беларусы. Пры гэтым часцей з'язджаць за мяжу сталі ва ўсіх рэгіёнах, за выключэннем Мінскай і Магілёўскай абласцей (тут назіралася адваротная тэндэнцыя).

Найчасцей едуць на заробкі мінчане — 1955 чалавек у першым паўгоддзі (на 421 чалавек больш, чым за аналагічны перыяд мінулага года). Слядам

за сталіцай па гэтым паказчыку ідуць Гомельская і Гродзенская вобласці — 936 і 889 адпаведна (годам раней — 744 і 591 ча-

лавек). Віцебская вобласць па гэтым паказчыку займае толькі 5-е месца сярод усіх рэгіёнаў, яна ідзе слядам за Магілёўскай.

Так, з Віцебскай вобласці, паводле афіцыйнай статыстыкі, на заробкі ў студзені-чэрвені гэтага года выправіліся 784 чалавекі (годам раней — 751).

Радзей за ўсё працаўладкоўваюцца за мяжой жыхары Мінскай вобласці — 65 чалавек у першым паўгоддзі (год таму — 256).

Больш актыўна суайчыннікі выпраўляюцца на заробкі ў Расію (2676 чалавек у першым паўгоддзі), Польшчу (1624), Літву (695), ЗША (274) і Германію (208). У топ-10 краін, у якіх беларусы часцей за ўсё знаходзяць працу, таксама ўваходзяць Чэхія (208), Фінляндыя (81), Кітай (49), Катар (22), Карэя (18).

Фота www.radiopolish.pl

Масавым мерапрыемствам у нас з'яўляецца і пікетаванне, якое публічна праводзіцца адным (!) чалавекам

Свабода масавых мерапрыемстваў як магічная практыка

Дзяніс ТУШЫНСКІ

Карлас Кастанеда, амерыканскі містык, антраполог і пісьменнік, увёў ва ўжытак панятак «нядзеянне». Нядзеянне, паводле старажытнай мексіканскай сістэмы магічных ведаў і практык — гэта здзяйсненне чагосьці бессэнсоўнага, незвычайнага і нязвыклага. Мэта нядзеяння — разбурыць шаблонную сістэму інтэрпрэтацыі свету і ў перспектыве дасягнуць рэальнага ўспрымання рэчаіснасці. Некаторыя прыклады нядзеяння: пастаянна насіць чорны капялюш, спыніць унутраны дыялог ці, глядзячы на дрэвы, фіксавацца не на іх саміх, а на іх ценях. Паралелі можна знайсці ў іншых містычных і рэлігійных традыцыях.

Беларуская практыка

У Беларусі шмат магчымасцяў для такіх практык. Напрыклад, можна прымусяць сябе верыць у рэальнасць «па пяцьсот». Яшчэ адзін варыянт — медытацыя над якім-небудзь беларускім каанам (каан у дзэн-будызме — кароткі, прызначаны для дасягнення прасвятлення, тэкст ці пытанне, адказ на якое мусіць быць не лагічным, а інтуітыўным). Напрыклад, што такое воплеск адной далоні? Ці як можна далучыцца да Балонскага працэсу і не абіраць рэктараў дзяржаўных ВНУ?

Маім нядзеяннем у апошнія некалькі месяцаў было атрыманне дазволу на правядзенне

масавага мерапрыемства ў Мінску. Акрамя прагі духоўнага развіцця, быў і іншы матыв — выказаць пратэст супраць знішчэння сотняў дрэваў і кустоў і супраць зносу будынка пачатковай школы дзеля пабудовы адміністрацыйнага гмаху на вуліцы Данілы Сердзіча, 12. А таксама выказацца супраць беззаконня, якім усё гэта суправаджалася: прыняцце рашэння аб будаўніцтве да правядзення грамадскага абмеркавання, няўлік трох чвэрцяў дасланых зваротаў, жалезабетоннае ігнараванне негатыўнага меркавання мясцовых жыхароў. Больш за тое, як нядаўна высветлілася, Архітэктурна-будаўнічая рада нават не перадала заўвагі і прапановы грамадзян праекціроўшчыку, парушыўшы не толькі Палажэнне аб правядзенні грамадскіх абмеркаванняў, але і ўласнае рашэнне: «Праектаванне весці з улікам паступіўшых заўваг і прапановаў». Можна, гэта іх нядзеянне? Урэшце, будаўніцтва вядзецца не ў адпаведнасці з перапраектнай дакументацыяй: нядаўна пачалі ссякаць дрэвы пад неаб'яўлены пажарны праезд — удалося спыніць пільшчыкаў з дапамогай міліцыі.

Прасіць міласціну ў статуі

За апошнія два месяцы я падаў у Мінгарвыканкам 50 заяваў на правядзенне масавых мерапрыемстваў і атрымаў 50 адмоваў. Прыгадваецца Дзяген Сінопскі, які прасіў міласціну ў статуі, каб прывучыць сябе да адмоваў. Для тых, хто пажадае пайсці да прасвятлення гэтакім жа шляхам, цікава будзе даведацца, што іх можа чакаць.

Магічны (ці, хутчэй, абсурдны) рэалізм пачынаецца з Закона аб масавых мерапрыемствах у Рэспубліцы Беларусь. Аказваецца, паняцце «масавы» зусім не азначае, што ўдзельнічаць у мерапрыемстве мусяць масы

ці хаця б некалькі чалавек. Масавым мерапрыемствам у нас з'яўляецца і пікетаванне, якое публічна праводзіцца адным (!) чалавекам. Атрымліваецца, што масавасць вызначаецца не колькасцю ўдзельнікаў, а колькасцю тых, хто ў прынцыпе можа аказацца сведкамі «публічнага выражэння грамадска-палітычных, асабістых і іншых інтарэсаў або пратэсту». Але тады пад пікетаванне падпадае і артыкул у газеце, і інтэрв'ю для тэлебачання ці радыё...

Не забывайцеся, што нішто не вечнае, прынамсі, тэрмін дзеяння кантракта. Падаючы заяўку, вы пазначаеце ў ёй у тым ліку і месца працы.

Могуць узнікнуць складанасці са знаходжаннем месца для мерапрыемства. Адмысловай пастановай Мінгарвыканкам вызначыў усяго тры спецыяльныя пляцоўкі для іх правядзення. Ёсць таксама

У законе не агаворана шэсце, якое здзяйсняецца адным чалавекам. Аднак чалавек, які правёў такое шэсце, быў аштрафаваны за несанкцыянаванае масавае мерапрыемства. На заяўкі на правядзенне такіх шэсцяў мне адмаўлялі на падставе Закона аб масавых мерапрыемствах

шэраг месцаў, дзе правядзенне мерапрыемстваў забараняецца. Што ж да астатніх кропак, то значэнне мае іх адлегласць ад пэўных катэгорый аб'ектаў і будынкаў. Гэтак, легальна правесці мерапрыемства на супраць галоўнага будынка Мінгарвыканкама немагчыма — бо ёсць патрабаванне рабіць гэта не бліжэй за 50 метраў ад будынка мясцовых уладаў, не бліжэй за 200 метраў ад станцыі метро і гэтак далей. Не, я разумею чыноўнікаў. Масавыя пратэсты пад вокнамі будуць перашкаджаць іх уласным ду-

хоўным практыкам, якія патрабуюць аскезы і засяроджанасці.

Мне, дарэчы, падабаецца традыцыя прыёму грамадзянаў вышэйшымі жрацамі гарадской улады не ва ўласных кабінетах, а ў спецыяльным пакоі на першым паверсе Мінгарвыканкама. Кабінет знаходзіцца ў невялікай зоне агульнага доступу. Паўстаў і адпаведны рытуал: чыноўнік у рэдкія, вызначаныя дні, сыходзіць са сваіх эмпірэяў да людзей. Я параіў бы дадаць публічнае рытуальнае ачышчэнне ад мірскага, доўняга. Пасля сустрэчы з народам чыноўнік можа скокнуць над вогнішчам, акунуцца ў спецыяльны вадаём ці абцерціся цестама.

Духоўнае развіццё грамадзян

Разгледзім найбольш частыя прычыны адмоваў. Адна з іх — «у заяўлены час у заяўленым месцы запланавана правядзенне іншага мерапрыемства». У такім лаканічным адказе я бачу клопат улады аб духоўным развіцці грамадзянаў. Маглі б з павагі да заяўніка напісаць, што гэта за мерапрыемства, прапанаваць перанесці пікет на іншы час і гэтак далей. Але, верагодна, выканкам у курсе, што, згодна з тым жа Кастанедам, адзін з галоўных ворагаў на шляху мага — пачуццё ўласнай важнасці, празмернае эга. Тут прыгадваецца канцэпцыя дробных тыранаў. Паводле Карласа Кастанеды, гэта людзі, якія маюць уладу над вашым жыццём ці, у мяккім варыянце, проста вас раздражняюць. Адносіны з дробнымі тыранамі якраз і выкарыстоўваюцца дзеля барацьбы з пачуццём уласнай важнасці.

Адказы такога тыпу інтрыгуюць і правакуюць паехаць і паглядзець на таямнічае «іншае мерапрыемства». Але тут вас можа чакаць расчараванне. Гэтак, 10 ліпеня ў Кіеўскім скверы я знайшоў пустую пляцоўку. Магчыма, каб успрыняць мерапрыемства, трэба было знаходзіцца ў змененым стане свядомасці? Мне ж удалося заўважыць толькі нарад міліцыі, які ахоўваў пляцоўку на працягу таго часу, які быў пазначаны ў заяўцы.

Яшчэ адзін тып адказаў,

знішчэння дрэваў на падставе «аднаўлення зялёнай зоны», хай сабе і ў іншым месцы. Прычым урэшце пачалі прыходзіць, так бы мовіць, апераджальныя адмовы. Маўляў, Зелябуд працуе ў скверы з 13.07.2018 г. па 12.08.2018 г. (чытай: не суньцеся больш з вашымі заявамі, усё роўна адказ будзе той самы). Натуральна, канкрэтныя даты, час працаў і тлумачэнні, чаму гэтыя працы не стасуюцца з пікетами з некалькіх чалавек, не прыводзіліся.

Шляхі да самаўдасканалення

Як ні стараліся распацоўшыць Закон аб масавых мерапрыемствах загнаць у гэты пракрустаў ложак максімум формаў грамадскай актыўнасці, сёе-тое яны прапусцілі. Напрыклад, у законе не агаворана шэсце, якое здзяйсняецца адным чалавекам. Тым не менш, СМІ пісалі пра чалавека, які правёў такое шэсце і быў аштрафаваны за несанкцыянаванае масавае мерапрыемства. На мае заяўкі на правядзенне такіх шэсцяў мне таксама адмаўлялі на падставе Закона аб масавых мерапрыемствах.

У шэрагу адказаў чыноўнікі адкідаюць таямнічую нешматслоўнасць і спрабуюць канкрэтызаваць свае адмовы. Гэта іх памылка: аргументацыя выглядае перакаранаўча. Гэтак, у «шэсці аднаго чалавека» адмаўляюць, бо па пазначанай у заяве пешаходнай частцы вуліцы праходзіць веладарожка. Адмова абсурдная, бо, паводле адпаведных тэхнічных нарматыўна-прававых актаў, пешаходная дарожка і веладарожка — гэта асобныя часткі вуліцы, якія супадаць не могуць.

Больш за тое, «шэсце аднаго чалавека», аказваецца, будзе адцягваць увагу кіроўцаў, што можа стварыць небяспечную сітуацыю на дарозе. Можна, афіцыйныя мерапрыемствы кіроўцам настолькі абякавыя, што ўвагу на іх ужо ніхто не звяртае? Пра бігборды, вітрыны і шылды ўздоўж дарог маўчу. Прыгадайма яшчэ сумнавядомую машыну хуткай дапамогі, якую не прапусціла калона тэхнікі на рэпетыцыі параду...

У прычынах адмовы ёсць і тое, што пешаходная частка вуліцы, на якой замоўлена шэсце, «блізкая да праезджай часткі», хаця адлегласць да яе 7 метраў, іх раздзяляе тая ж веладарожка, а таксама прыдарожныя дрэвы. Ды і ўвогуле, якая пешаходная частка вуліцы не блізкая да праезджай?

Нядаўна Палата прадстаўнікоў прыняла змены і дапаўненні ў Закон аб масавых мерапрыемствах, асноўная частка якіх набудзе моц праз паўгода. Але гэтыя змены не закранаюць мерапрыемстваў, што мяркуецца правесці не ў «пастаянных месцах правядзення». І нават у гэтых «пастаянных месцах» вам па-ранейшаму могуць адмовіць у правядзенні пікета, калі нехта падаў заяўку на гэта месца і час раней за вас. Я думаю, што гэтыя «нехта» заўжды будуць вас апярэджваць...

Урэшце, я падаў скаргу на дзеянні Мінгарвыканкама ў суд. Ці стане абскарджванне новым нядзеяннем — высветліцца бліжэйшым часам.

Справядлівы Кароль

Тры гады таму, 12 верасня 2015 года, спынілася сэрца нашага галоўнага рэдактара Аляксея Каралёва. За некалькі месяцаў да гэтага, напярэдадні яго 70-годдзя, Таццяна Мельнічук сустрэлася з Аляксеем і пагутарыла пра жыццё і прафесію. Мы вырашылі паўтарыць тое інтэрв'ю, каб нашы чытачы яшчэ раз узгадалі шчырага і светлага чалавека Аляксея Каралёва. (Скарочана, цалкам інтэрв'ю можна прычытаць на сайце Беларускай асацыяцыі журналістаў).

Яўпарта настойвала на гэтай размове, бо ўсе, ад каго спрабавала дазнацца пра «таемныя радзімкі» Каралёва, перш за ўсё адзначалі: «Кароль — справядлівы!»

— **Вядома, што журналісты — людзі языкастыя, і ў размовах паміж сабой, як дойдзе да ацэнак начальнікаў-рэдактараў, стрымлівацца не прынята. Але супрацоўнікі газеты, якую ўзначальваеце вы, натуральна і нязмушана раздаюць вам кампліменты — без двухкоссяў. Не хачу правакаваць вас на кампліментарны адказ, але што вы з імі робіце?**

— Я, бадай што, не адкажу ўцямна, бо ніколі не задумваўся над гэтым... У свой час, напачатку 1990-х гадоў, была задача стварыць газету. Усе астатняе выбудовалася і набудовалася ў працэсе працы, натуральным чынам. Усё звычайна: фармавецца канцэпцыя газеты, абмяркуецца, прымаецца, і ў гэтую канцэпцыю кладуцца журналісцкія матэрыялы.

Можа быць дрэнная канцэпцыя — тады яе трэба мяняць, зноў абмяркуваць. Калі гэта робіцца адкрыта і калектыўна, няма глебы для спрэчак і крыўды.

Другі прыныц, якога я трываюся свядома, можна азначыць так: найлепш чалавек робіць тую справу і піша на тую тэму, да якіх у яго ляжыць душа.

Вось і ён выбірае, і я выбіраю, што ў журналіста лепш атрымліваецца, і такім чынам прыныц супрацоўніцтва сфармаваны.

Да таго ж — і гэта кожны ў нашай рэдакцыі разумее — аплата залежыць ад унёску ў супольную працу. І калі рэдактар, і галоўны рэдактар не багацейшыя за супрацоўнікаў, гэта таксама ацэньваецца і ўплывае на рэдакцыйны клімат. На жаль, у нашых недзяржаўных газетах не даводзіцца разлічваць на значныя прыбыткі, але абавязак рэдактара — забяспечыць хця б «негалодныя» заробкі і празрыстасць у размеркаванні рэдакцыйных сродкаў.

— **Аляксей Сцяпанавіч, а вы ўвогуле кантралюеце сваіх супрацоўнікаў?**

— Ды асабліва не даводзіцца кантралюваць: дамаўляемся, хто што робіць, і гэта робіцца. Нешта адсочваеш, канешне, нешта

абмяркуеш, з нечым паспрачаешся, але гэта нармальна.

Я б не сказаў, што я занадта дэмакратычны кіраўнік, але не аўтарытарны да таго, каб ісці на злом пазіцыі ці меркавання журналіста. Атмасфера ў нас склалася нармальна, людзі вакол мяне разумныя.

Дзякуй, што перадалі ацэнкі «курылькі» — у нашай рэдакцыі не прынятыя «кампліментарныя вадаспады». Жарты, іронія — звычайная атмасфера. Нават калі віншваем каго, то без патэтыкі, але з добрымі сяброўскімі кпінамі.

— **Вы казалі пра стварэнне газеты «напачатку 1990-х». Вы пра газету «Згода»?**

— Так. Стварэнне «Новага Часу» было вымушаным крокам, таму што «Згода» была закрытая рашэннем суда ў 2006 годзе, перад прэзідэнцкімі выбарамі. На прэзідэнцкую пасаду вылучаўся Аляксандр Казулін, у выступе на Усебеларускім сходзе Лукашэнка пагразіў, што «газетка», якая Казуліна падтрымлівае, будзе закрытая, і журналісты, калі будуць прызнаныя вінаватымі, будуць сядзець у турме.

Закрываць праз суд было ці не першым выпадкам у гісторыі беларускай недзяржаўнай журналістыкі нашага часу, але журналісты, дзякуй Богу, засталіся на волі. Праз год (зноў жа ці не выключны выпадак) нам удалося стварыць новую газету. Гэта было вельмі няпроста.

Пры дапамозе юрыстаў БАЖА мы старанна вывучылі заканадаўства, знайшлі нестыкоўкі і шчыліны. Да таго ж, маё прозвішча пры гэтай спробе нідзі не фігуравала, бо з'явілася толькі ў другім нумары «Новага Часу».

За «Новы Час» трэба падзякаваць Таварыству беларускай мовы, Алене Анісім і Алегу Трусаву. Яны аддалі нам імя зарэгістраванай газеты. Да нашага супрацоўніцтва выйшла 48 нумароў, але газета выходзіла

нерэгулярна. Зараз у «Новага Часу» ўжо пад 450 нумароў.

Так што «Новы Час» — яскравы прыклад таго, што можа даць супрацоўніцтва дэмакратычных сіл, структур, асоб. Учынак ТБМ мы запомнілі, гонар ім і пашана.

Напрыканцы 2007 года нас — ужо «Новы Час» — зноў паспрабавалі закрыць. Але ўдалося адстаяць выданне, у многім дзякуючы салідарнай падтрымцы ўсіх незалежных сродкаў масавай інфармацыі, якія пачалі кампанію ў нашу падтрымку і абарону. Дапамагла і рэакцыя міжнароднай грамадскасці, высокіх кіраўнікоў Еўразвязу.

20 снежня 2007 года суд Пешанайскага раёна Мінска паставіў спягнаць 50 мільёнаў рублёў з выдаўцоў «Новага Часу» і 1 мільён — з журналіста Аляксандра Тамковіча на карысць Мікалая Чаргінца. Падставай для зыску быў артыкул «Генерал-сенатар Мікалай Чаргінец».

— **У «Новы Час» вы прывялі з сабой калектыў «Згоды»?**

— Ядро каманды захавалася. Прышлі потым і новыя людзі, але яны ўліліся ў каманду, яны ўспрымаюць «Новы Час» як сваё. Гэта каманда, гэта не найміты, гэта не падзёншчына. Можа, таму ў нас атрымліваецца працаваць на прынцыпах справядлівасці і салідарнасці.

На нашу канцэпцыю ў «Новым Часе» істотна паўплываў выбар мовы. У «Згодзе» мы давалі матэрыялы і на рускай, і на беларускай мовах. І заўсёды атрымлівалася, што руская мова перавышала вызначаныя намі квоты: то журналісту цяжка пісаць па-беларуску, то рэдакцыі не хапае часу перакласці, нешта яшчэ — ай, ладна, хай ідзе!

У Алега Трусавы пазіцыя была прыныцовай: толькі на беларускай мове! І я згадзіўся: мова для Беларусі — гэта прыныцова.

А мова, па сутнасці, ужо дыктую канцэптальныя падыходы. Беларуская ідэя, сфармаваная яшчэ на пачатку XIX стагод-

дзя, базавалася на каштоўнасці мовы, культуры, на якіх павінна будавацца дзяржаўнасць і незалежнасць.

Вось асноўныя апоры нашай канцэпцыі. Плюс мы дадалі тры газетныя паласы пра замежку. Прычым гэта не паўтор гучных публікацыяў з іншых крыніц, а цалкам арыгінальны матэрыял, спроба асэнсавання нашай, беларускай, сітуацыі ў кантэксце развіцця сітуацыі ў свеце.

— **Спадар Аляксей, вы як рэдактар больш любіце працаваць з маладымі журналістамі ці са стальмі?**

— Мы, як і ўсе незалежныя выданні, не маем сродкаў, каб утрымліваць вялікі калектыў. Газету робяць дзевяць чалавек; тых, хто нам актыўна піша — больш за 20. У нас няма падзелу па ўзросце ці былых заслугах: калі 20-гадовы напісаў годны артыкул, і я, і супрацоўнікі рэдакцыі аддадуць яму належнае гэтак жа, як адзначаць рэдакцыйнага ветэрана.

Год таму да нас прыйшла Віка Чаплева, студэнтка другога курса, прапанавала добры матэрыял. Зараз яшчэ два хлопцы з журналістыкі прыйшлі, друкуюцца ў газеце і на сайце.

Я ўзгадваю ваш калектыў, «Беларускую маладзёжную». Сяргей Пульша, які працаваў у «Маладзёжцы», зараз працуе ў нас. Дагэтуль працаваў у БелаПАН, займаўся вытворчасцю кароткіх інфармацыйных паведамленняў. Калі прыйшоў да нас і мы абгаворвалі тэматыку, я кажу: «Пішы, як хочацца». І Сяргей раскрыўся, ён цудоўны ў аналітыцы палітычнай, партрэтных нарысах, пазнавальны з ягонай тонкай іроніяй, асабістым стылем, без перахластаў, факталагічна дакладны.

Задача кіраўніка выдання — даць журналісту магчымасць выявіць і прадэманстраваць свае таленты.

А тыя, хто пачынаў газету, былі маладымі, зараз сталі ста-

лымі... Сярэдні ўзрост у нашай рэдакцыі — недзе каля 40. Але ў гэтай лічбе амаль што толькі мая заслуга, маіх 70 гадоў.

— **Аляксей Сцяпанавіч, адкуль у вас такое прозвішча — Кароль? Каралеўскія карані маеце? Ці гэта ад побытавага заходнебеларускага: кароль, мяккі хатні трусік?**

— У Беларусі, дарэчы, не так мала людзей з прозвішчам Кароль. Я зацікавіўся — багата Каралёў ва Уздзенскім, Бярэзінскім раёнах. Мой бацька якраз з Бярэзінскага раёна. Навукоўцы, з якімі я размаўляў, лічаць, што ў Беларусі гэта прозвішча не ад царскіх пасадаў, а ад умення ў працы: кароль у сваёй працы. І таму то там, то там узнікалі Каралі.

— **Вы паходзіце з вёскі?**

— Хутчэй з горада, з раённага цэнтра. Па лініі мамы прабабка была прыгоннай. Не шляхта (падкрэсліваю тым, хто зараз актыўна шукае ў сабе «благітную кроў»), я прыгонны селянін, у мяне няма шляхецкай пыхі. Але дзед мой быў лесніком-аб'ездчыкам, гэта ўжо дастаткова высокая пасада на той час.

Бацька мой быў сірата. У 12 гадоў айчыным выгнаў яго з хаты, ён беспрытульна чаў, потым, калі вылавілі, навучаўся ў кавалія, трапіў на завод, потым у ПТВ. Вайну сустрэў на камсамольскай пасаде ў Беластоку; да ваенкамата дайсці не паспеў, па тылах з баямі выйшаў пад Масквой. Затым ваяваў, пяхота на перадавой, дайшоў да Кёнігсберга. Перадапошняя пасада майго бацькі — старшыня Смаргонскага райвыканкама. З-за наступстваў раненняў бацьку ампутавалі нагу, перавялі ў Маладзечна, пэўны час працаваў дырэктарам піўзавода, потым сышоў на пенсію.

Так што Сморгонь і Маладзечна — мае родныя гарады. Да сёмага класа я вучыўся ў Сморгоні; з Маладзечна паступіў на гістфак педінстытута, год прапрацаваўшы, бо першая спроба паступлення была няўдалай. Паступіў у войску, вярнуўся — гістфак скончыў з «чырвоным» дыпламам. Па размеркаванні патрапіў у Акадэмію навук, Інстытут гісторыі.

— **Я ведаю, што вы — кандыдат гістарычных навук. Якую тэму даследавалі?**

— Германія пасля вайны, 1945–1947 гады. Дзейнасць савецкай ваеннай адміністрацыі ў Германіі. Палітыка саюзнікаў у Германіі пасля 1945 года.

— **Ого! Але ж гэтая тэма і цяпер небяспечная!**

— І цікавая. Я яе сам выбіраў, мне пашанцавала, што ў аспірантуры маім кіраўніком быў акадэмік Ігнаценка з прыныцыпам, які я потым перанёс на сваю працу з людзьмі: вольны пошук, тое, што падабаецца.

Я быў у сектары гісторыі сацыялістычных краін, Аляксандр Мацко яго ўзначальваў. І ён таксама не душыў свабодны палёт думак.

Я б не сказаў, што мая кандыдацкая праца напісана так, як бы я напісаў сёння. Але менавіта ад тэмы, думаю, я выйшаў на крытычнае ўспрыманне таго,

МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

РАСІЯ. Хрушчову дапамагаў медыум?

Роўна 65 гадоў таму, 7 верасня 1953 года, Мікіта Хрушчов стаў першым сакратаром ЦК КПСС. Вынікам яго прыходу ва ўладу стаў перагляд ролі Сталіна. Пры гэтым змагацца з культам асобы Хрушчова, як нечакана высветлілася, дапамагаў медыум — асоба, што з'яўляецца сувязным звяном паміж матэрыяльным і духоўным светамі. У ролі хрушчоўскага медыума выступіла ветэран партыі Дора Абрамаўна Лазуркіна. Падчас пленуму КПСС яна заявіла, што да яе напярэдадні з'явіўся сам Ленін. «Таварышы! Учора я раілася з Ільчым, быццам бы ён перада мною як жывы стаяў. Ён сказаў: «Мне непрыемна быць побач са Сталіным, які столькі гора прынёс партыі». Прысутныя сустрэлі заяву Лазуркінай апладысманамі і тут жа прагласавалі за вынас цела Сталіна з маўзалею. Як высвятляецца, магчыма, словы выступоўцы мелі падставы. Дора Лазуркіна правяла 18 гадоў у турмах НКВС, дзе захварэла на псіхічны разлад і пакутавала ад начных кашмараў. Наогул, яна валодала абвостраным пачуццём справядлівасці, выказваючы пазней нязгоду з прысваеннем Брэжневу звання героя СССР. З гэтай прычыны Лазуркіну перасталі запрашаць на партыйныя мерапрыемствы. Яе смерць у 1974 годзе ў савецкіх медыя практычна не асвятлялася.

Паводле расійскай прэсы

ІТАЛІЯ. Сепаратысты супраць сепаратыстаў

У Еўропе новая гарачая кропка — італьянскі рэгіён Паўднёвы Ціроль. Увогуле, гэты край, дзе большасць складаюць нямецкамоўныя, стаў італьянскім па выніках Першай сусветнай вайны. Мясцовыя жыхары доўгі час патрабавалі вярнуць іх у склад Аўстрыі, аднак у выніку абмежаваліся шырокай аўтаноміяй. Доўгі час такая сітуацыя цалкам задавальняла Рым і Вену. Аднак у мінулым годзе да ўлады ў Аўстрыі прыйшла правая кааліцыя. З яе ініцыятывы ў праграме ўраду з'явілася абяцанне — раздаць жыхарам Паўднёвага Ціролю аўстрыйскія пашпарты. Не супраць была і адміністрацыя рэгіёна. Нават Рым, пакуль там знаходзіўся левы кабінет, быў гатовы да перамоваў на гэты конт. Аднак цяпер у Рыме — новы ўрад папулістаў, які жорстка асудзіў ініцыятыву з пашпартамі. «Гэтая ініцыятыва з'яўляецца неадпаведнай з-за патэнцыйна разбуральнага эфекту», — заявіў 8 верасня італьянскі МЗС. У Рыме баяцца магчыма ўздому сепаратызму. Самае цікавае, што вядучыя ролі ў італьянскім кабінете граюць аматары стварэння асобнай дзяржавы на базе паўночных італьянскіх правінцый.

Паводле нямецкай прэсы

МАЛДОВА. Збіў міністра — атрымай 7500 еўра

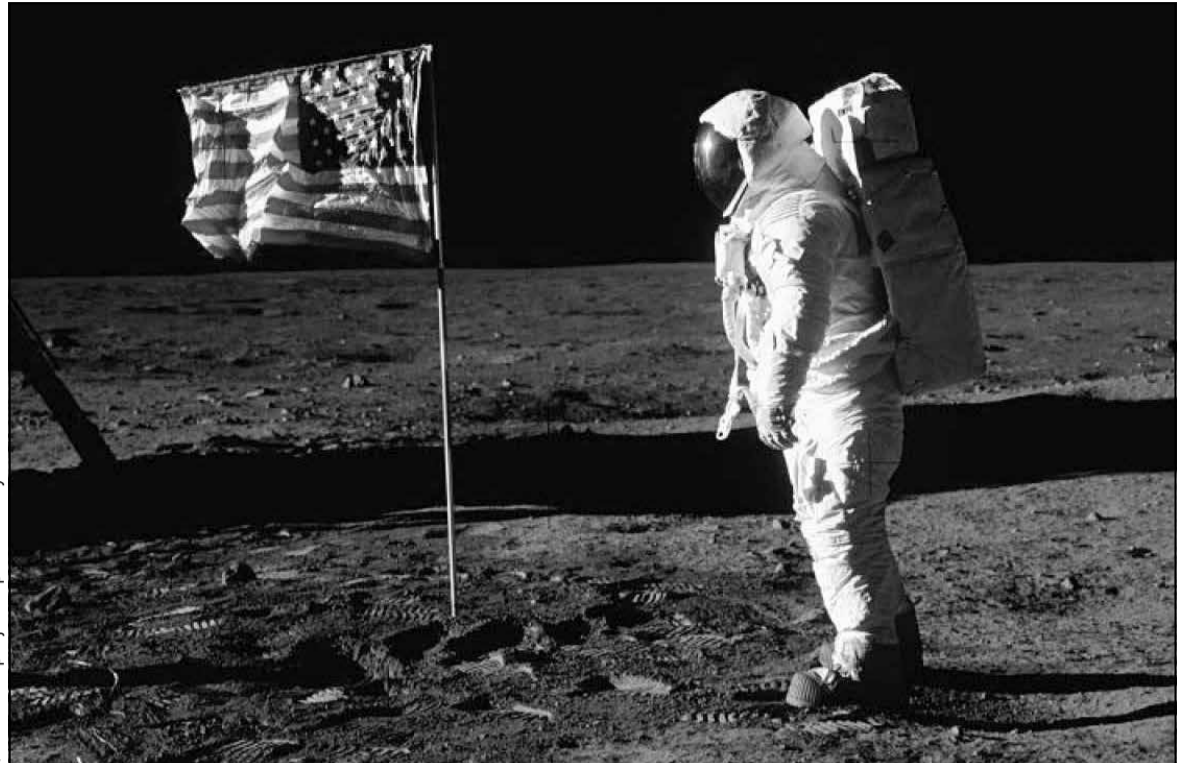
Вялікі ахвятаж у асяроддзі простых малдаван выклікала рашэнне Еўрапейскага суда па правах чалавека. 4 верасня суддзі паставілі, што ў Малдове мела месца парушэнне аднаго з пунктаў Еўрапейскай канвенцыі аб правах чалавека. Усё пачалося ўвесну 2014 года, калі пенсіянер Міхаіл Дагатар на людзях ударыў міністра працы Валянціну Булігу, патрабуючы пералічыць яму пенсію. Улады жорстка адпомсцілі пенсіянеру — завялі на яго крывінальную справу, а пазней даставілі ў псіхіятрычны шпіталь. Дагатар не здаўся, і ў 2015-м падаў скаргу ў Вярхоўны суд у Страсбургу, дзе з ім не толькі пагадзіліся, але нават распарадзіліся пакрыць заяўніку маральныя стра-ты і выдаткі ў памеры прыкладна 7500 еўра. Перамога пенсіянера выклікала выбух энтузіязму ў малдоўскім грамадстве. Мясцовыя інтэрнэт-форумы мільгаюць каментарамі кшталту: «Нізкі паклон і апладысменты пенсіянеру. Гонар і правы трэба адстойваць». Праўда, каментатары прызнаюць, што грошы пенсіянеру выплацяць з бюджэту, які фармуецца за кошт падаткаплатнікаў.

Паводле малдоўскай прэсы

ФІЛІПІНЫ. Пчала супраць Рональда Макдональда

Сусветная прэса піша пра тэктанічныя змены на глабальным рынку fast food. Jollibee (англ.: вясёлая пчала) — сетка хуткага харчавання, створаная на Філіпінах у 1970 годзе, імкліва пашырае геаграфію. Больш за 3000 рэстаранаў кампаніі Jollibee Foods ужо працуюць у 37 краінах свету. І гэта толькі пачатак. У планах дырэкцыі — адкрываць штогод 300 рэстаранаў за мяжой. У некаторых штатах ЗША філіпінецкі ўсур'ез пагражаюць пазіцыям такіх монстраў на рынку fast food, як McDonalds і Burger King. Прычым, кліентаў не бянтэжаць вялізныя чэргі, калі часам для атрымання замовы трэба чакаць больш за гадзіну. Днямі дырэктар кампаніі заявіў, што Jollibee здольная ў хуткім часе стаць вядучай кампаніяй у гэтым сегменце. Зрэшты, вынік бітвы паміж клоунам Рональдам і пчалой яшчэ незразумелы. Усё будзе вырашацца ў Кітаі, дзе кліентура кропак fast food ацэньваецца ў 600 мільянаў чалавек. Лагічнае пытанне: што асабліва ў тых філіпінскіх гамбургерах і бургерах? Гледзячы на меню Jollibee, ад звыклых нам бігмакаў філіпінскія бігмакі адрозніваюцца дадаваннем у іх ананасу і мёду.

Паводле французскай прэсы

Самы антыамерыканскі фільм XXI стагоддзя

Алег НОВІКАЎ

Ці можа адсутнасць у фільме нейкай сцэны падзяліць нацыю? Можа, калі гаворка пра ЗША. Фільм «Першы чалавек» адразу, як толькі з'явіўся, выклікаў за акіянам сапраўдную культурную вайну.

Вельмі рэдка фільм, які яшчэ нават не выйшаў у пракат, ператвараецца ў прадмет агульнанацыянальных дэбатаў, у тым ліку палітычных. Біяграфічнай драме «Першы чалавек» («First Man», або «Чалавек на Месяцы») ў расійскім кінапракаце), якую зняў рэжысёр Дэв'ян Шазел, у гэтым плане пашанцавала. Карціну глядачы, па сутнасці, бачылі толькі адзін раз — 30 жніўня на фестывалі ў Венецыі. Аднак гэтага хапіла, каб уся краіна перасварылася наконце ацэнак стужкі.

Кінадрама прывесчана гісторыі жыцця Ніла Армстранга, камандзіра экіпажу амерыканцаў, якія адправіліся на Месяц у 1969 годзе. Месячны дэсант «Apollo-11» даўно ператварыўся ў міф. І, на першы погляд, стужка ў чарговы раз пераказвае агульнавядомую гісторыю — толькі праз асабісты вопыт астранаўта.

Аднак уважлівыя амерыканскія патрыёты выявілі адыход ад канона. Прычына абурэння выглядае трохі дзіўнай. На экране можна пабачыць амерыканскі сцяг на Месяцы. Аднак няма непасрэднай сцэны, дзе астранаўты ўстанаўліваюць зорна-паласаты штандар на месечным грунце.

Адсутнасць гэтага эпізоду і зачэпіла патрыётаў, якія абвясцілі фільму сапраўдную вайну. На кансерватыўных публіках фільму даюць максімальна негатыўную ацэнку: «дурная і нецікавая фальсіфікацыя гісторыі», «самы антыамерыканскі фільм у XXI стагоддзі», «стужка для ідыётаў», «пародыя на Амерыку, прыдуманая ў Галівудзе».

Ускосным чыннікам для антыпатэі на адрас карціны стала дзяржаўная прыналежнасць галоўнага акцёра. Раян Гослінг — грамадзянін Канады. Між тым, адносіны паміж Атавай і Вашынгтонам зараз — напэўна, самыя горшыя з тых часоў, калі Канада, будучы калоніяй Брытаніі, падтрымлівала апошнюю ў вайне са Злучанымі Штатамі. Акрамя таго, акцёр мае дастаткова ліберальныя погляды. У нейкім інтэрв'ю ён заявіў, што гісторыю яго персанажа трэба разглядаць як учынак, які знаходзіцца «па-за дзяржаўнымі межамі». Ён таксама дадаў: «Я не думаю, што Ніл разглядаў сябе ў якасці амерыканскага героя».

Падлілі алею ў агонь і паплечнікі Армстранга па экспедыцыі. Раскрытыкаваў карціну Баз Олдрын, адзін з астранаўтаў «Apollo-11». Ён ледзь не адкрытым тэкстам напісаў, што фільм замоўлены ліберальнымі апанентамі Трампа.

Адраду ў спрэчку наконце

Дзеці Армстранга абараняюць стваральнікаў стужкі: «Гэтая гісторыя з'яўляецца ўніверсальнай. Вядома, што гэта вялікае дасягненне Амерыкі. Але яно таксама азначае дасягненне для ўсяго чалавецтва»

фільма актыўна палез палітыкум. Рэспубліканец Марк Рубіе, які балатаваўся ў прэзідэнты ў 2016-м, лічыць стваральнікаў стужкі «лунацікамі». «Амерыканскі народ заплаціў за гэтую місію: амерыканскія астранаўты ляцелі на ракетах, пабудаваных амерыканцамі, зробленымі па амерыканскіх тэхналогіях. Гэта не была місія ААН», — абурэцца Рубіе.

Ну і як жа без Трампа? Амерыканскі прэзідэнт у Twitter

фактычна заклікаў да байкоту фільма ў пракаце. Кіраўнік ЗША напісаў: «Гэта сумна. Амаль гэтак жа, як быццам яны (стваральнікі карціны) збянтэжаны дасягненнем Амерыкі. Я думаю, што гэта жудасна. Як можна распавядаць пра Ніла Армстранга і пра экспедыцыю на Месяц, не ўздагаўшы пра амерыканскі сцяг? Па гэтай прычыне я нават не захачу глядзець фільм».

Што тычыцца аўтара стужкі, то ён кажа, што тэма сцяга не была для стваральнікаў «Першага чалавека» найбольш прыярытэтанай. Па словах рэжысёра стужкі, «адказ на пытанне, ці ўтрымлівае фільм палітычны меседж, хутчэй, адмоўны. Мая мэта заключалася ў тым, каб падзяліцца з глядачом невядомымі аспектамі амерыканскага палёту на Месяц. Акрамя таго, фільм — гэта асабістая сага Ніла Армстранга пра тое, што ён думаў і адчуваў у тая некалькі гадзінаў».

Дарэчы, дзеці Армстранга абараняюць стваральнікаў стужкі. «Гэтая гісторыя з'яўляецца ўніверсальнай. Вядома, што гэта вялікае дасягненне Амерыкі. Але яно таксама азначае дасягненне для ўсяго чалавецтва», — кажа адзін з сыноў Армстранга. Спадабаўся фільм і кінакрытыкам. «Першы чалавек» ужо з'явіўся ў шорт-лісце фільмаў, якія могуць быць намінаваны на «Оскар». Тым не менш, застаецца спадзявацца, што выхад стужкі на вялікі экран (ён запланаваны на кастрычнік) абыдзеца без праяў гвалту.

І, натуральна, трэба ўздацца пра аматараў вельмі папулярнай канспіралагічнай тэорыі «Месячная змова», паводле якой ніякага палёту «Apollo-11» не было. Сцэну з высадкай астранаўтаў на месяц, маўляў, проста здымалі ў нейкім сакрэтным ангары ЦРУ. «Першы чалавек» згуляў з прыхільнікамі згаданай тэорыі злы жарт. Па сутнасці, крытыкі карціны прыдумалі не менш захапляльную, чым «Месячная змова», канспіралагічную версію пра тое, што нейкі цэнтр свядома замовіў кіношнікам адсутнасць сцэны са сцягам.

Не пройдучь!

Алег НОВІКАЎ

Грузінскія ўлады пачалі затрымання ўльтраправых радыкалаў. Аднак не выключана, што скандал закрэне і больш салідных палітыкаў.

У Грузіі існуе невялікая субкультура, прадстаўленая такімі групамі, як «Грузінскі марш», «Нацыянальнае адзінства Грузіі», «Нацыянальныя» і гэтак далей. І хаця іх палітычная праграма дастаткова размытая, на акцыях гучаць пераважна ксенафобскія, гамафобныя і расісцкія заявы і заклікі.

1 верасня правахоўнікі затрымалі 32-гадовага Георгія Чэлідзе — лідара руху «Нацыянальнае адзінства Грузіі». 4 верасня тбіліскі гарадскі суд адправіў Чэлідзе ў папярэдняе зняволенне і адмовіў боку абароны ў патрабаванні выпусціць яго пад заклад у 1000 лары. Следства вязецца паводле артыкулу Крымінальнага кодэкса Грузіі, які забараняе незаконнае захоўванне агнястрэльнай зброі. У выпадку доказы віны лідару ўльтраправых пагражае ад 3 да 6 гадоў пазбаўлення волі.

Уласна кажучы, Чэлідзе сам дапамог уладам адправіць яго за кратамі. Лідара «Нацыянальнага адзінства Грузіі» затрымалі пасля таго, як той выклаў у Facebook два відэа пад назвай «Фашысцкая нядзеля». На адным з іх было паказана, як сябры руху ўмоўна вядуць зачытку будынкаў, а на другім — дэманструюць асновы стральбы з аўтамата. Пры ператруссе жылога дома Чэлідзе канфіскавалі рознага кшталту агнястрэльную зброю, а таксама патроны.

Пакуль юрысты рыхтуюцца да папярэдняга судовага слухання, якое прызначана на 17 кастрычніка, палітолагі спрабуюць зразумець логіку ўлады. Праблема ў тым, што Чэлідзе можна было і раней прыцягнуць да адказнасці, напрыклад, за прапаганду нацызму. Асабліва не хавалі правыя радыкалы і мілітарызмага складніку свайго праекту. Чэлідзе, у прыватнасці, неяк выхваляўся: «У большасці сяброў арганізацыі ёсць зброя: паляўнічыя стрэльбы, «Вінчэсер», пісталеты, паўаўтаматычныя стрэльбы».

Можна меркаваць, што Чэлідзе вырашылі ізаляваць з-за гучнага рэзанансу ў Еўропе пасля акцыі нацы ў цэнтры Тбілісі. 21 мая Чэлідзе і яго аднапартыйцы прайшліся з фашысцкім салютам па праспекце Руставелі, пратэстуючы супраць правядзення акцыі абаронцаў правоў ЛГБТ. На падзею адрэагавалі многія еўрапейскія аўтарытэты СМІ.

Тым больш, што тэма правоў сексуальных меншасцяў у Грузіі сёння зноў выклікае жарсці з-за Гурама Кашыя — гульца зборнай Грузіі па футболе, які адначасова выступае за нідэрландскі клуб. Неяк Кашыя ў якасці жэсту падтрымкі ЛГБТ выйшаў на поле з вясёлкавай стужкай.

Фота www.blog.soiolaki.ru

Фота www.inosmi.ru

Варта згадаць расследаванне арганізацыі «Міжнародная празрыстасць — Грузія». Паводле яго, асобныя лідары грузінскіх правых звязаныя з расійскімі дзяржаўнымі арганізацыямі, такімі, як «Фонд Гарчакова» пры МЗС Расіі і іншымі

Кансерватыўныя суйчыннікі такога не зразумелі, паставіўшы спартсмену ўльтыматум: альбо прабачэнне за стужку, альбо сыход са зборнай. Цяпер кожны матч зборнай Грузіі ператвараецца ў скандал.

Трапілі пад руку і беларусы. Правыя ўварваліся на нядаўні таварыскі матч паміж Грузіяй і Беларуссю ў Кутаісі, спалілі сцяг ЛГБТ і абазвалі Кашыя нецэнзурнымі словамі. Апошні раз бойка з-за гэтай тэмы здарылася 10 верасня на стадыёне ў Тбілісі.

Зрэшты, тэмай ЛГБТ спіс версій пра прычыны арышту Чэлідзе не абмяжоўваецца. Некаторыя грузінскія палітолагі лічаць, што зачытка фашыстаў — гэта пасланне праслаўленай царкве, дзе шмат хто незадаволены апошнімі рэформамі: дазвалямі акцыяў ЛГБТ і легалізацыяй марыхуаны. Падазраюць, што радыкальныя групы падтрымліваюцца грузінскай патрыярхіяй.

Справа Чэлідзе выглядае яшчэ больш цікавай праз прызму версіі мясцовых лібералаў.

Апошнія даўно намякалі на сувязь экстрэмістаў і кіруючай партыі «Грузінская мара». Партыі патрэбна была нейкая аўтаномная ад улады сіла, здольная фізічна ціснуць на апанентаў. І сапраўды, ахвярамі многіх вілазак прыхільнаў ультра шмат разоў былі крытыкі рэжыму. Калі праварадыкалы траплялі за кратамі, іх часта вызвалілі па просьбе дэпутатаў ад «Грузінскай мары».

Акрамя таго, за кошт актыўнасці ўльтраправых уладаў атрымлівалі магчымасць выступіць у ролі прымірыцеля. Напрыклад, вясной пратэсты грузінскага грамадства выклікалі зачыткі сілавікамі начных клубаў. Справа дайшла да масавых маніфестацый у цэнтры сталіцы. Але тут жа, як чорцік з каробкі, узніклі праварадыкалы Чэлідзе, каб разабрацца з маніфестантамі, якіх назвалі наркаманами. Раскручвання спіралі гвалту, здавалася б, не пазбегнуць. Але на сцэну выйшла паліцыя і развяла бакі — да радасці абыяцеляў, якіх тэма паліцэйскага гвалту ў клубах ужо перастала цікавіць.

І, нарэшце, варта згадаць вынікі расследавання арганізацыі «Міжнародная празрыстасць — Грузія». Яго аўтары сцвярджаюць, што асобныя лідары грузінскіх правых звязаныя з расійскімі дзяржаўнымі арганізацыямі. У дакладзе згадваюцца такія ўстановы, як «Інстытут міжнародных адносін», «Фонд падтрымкі публічнай дыпламатыі імя Гарчакова», «Фонд Гарчакова» пры Міністэрстве замежных спраў Расійскай Федэрацыі.

Калі версіі пра кантакты Чэлідзе з апаратчыкамі «Грузінскай мары» або Крамлім маюць падставы, то кастрычніцкі працэс над ім можа абярнуцца вялікім скандалам.

ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

Аяна Прэслі

Дэпутатка гарсавету Бостана, сябра левай фракцыі Дэмакратычнай партыі ЗША, працягнула трэнд, які заклала іншы маргінальны палітык — Аляксандра Акасія-Картэс. Тая ў чэрвені сенсацыйна перамагла на нью-ёркскіх праймерыз кандыдата ад дэмакратаў на лістападаўскіх выбарах у Кангрэс.

Што тычыцца Прэслі, то яна прыйшла першай на праймерыз дэмакратаў на адным з участкаў у штаце Масачусетс. Прычым, як і ў Нью-Ёрку, яна перамагла прадстаўніка партыйнага істэблішменту. Яе супернік 10 гадоў запар абіраўся па гэтым участку.

Тое, што Прэслі перамагла з салідным адрывам (59% супраць 41% галасоў), ілюструе запыт у амерыканскім ліберальным лагеры на свежыя і радыкальныя фігуры. У гэтым плане ветэранам Дэмпартыі, нахталт Барака Абама або Хілары Клінтан, будзе цяжка выйграць намінацыю на кандыдата ў прэзідэнты на выбарах 2020-га. Цікавая перамога Прэслі і ў тым кантэксце, што яна можа быць першай афраамерыканкай, абранай ад Масачусетса ў парламент.

Што тычыцца выбарчай праграмы, то кандыдат-дэмакрат у выпадку перамогі абяцае перш за ўсё заняцца імпічментам Трампу. Дзейсны прэзідэнт ЗША з яго агрэсіўнай сексісцкай рыторыкай, як мяркуюць Прэслі, прыніжае кожную амерыканскую жанчыну.

Аляксандр Януковіч

Ходзяць чуткі, што сын збеглага экс-прэзідэнта, Якому ў народзе далі мянушку «Стаматолаг», спрабуе рэалізаваць ва Украіне сцэнар рэваншу з дапамогай новай палітычнай партыі, якую ён, нібыта, збіраецца ўзначаліць.

Партыя, калі верыць прэсе, называецца «Украіна за мір». Сапраўды, у інтэрнэце ёсць адпаведная старонка, якая заклікае ўкраінцаў падтрымаць праект. Праўда, імя Аляксандра Януковіча ў спісе кіраўнікоў структуры не фігуруе. Не кажучы пра тое, што ва Украіне працэі не рэгістраваць новую партыю, а купіць зарэгістраваную структуру.

Трэба таксама адзначыць, што пра вяртанне Януковіча-юніёра ва ўкраінскую палітыку ўпершыню напісала інтэрнэт-выданне, якое, у сваю чаргу, выкарыстоўвае неафіцыйную крыніцу. У любым выпадку, прадстаўнікі клана Януковіча наўрад ці будуць адкрыта ўдзельнічаць у выбарах 2019 года.

У сеціве вельмі негатыўна ўспрынялі магчымасць вяртання «Янукаў» да ўлады. «Краў, абакраў Украіну, здаў Украіну, збег, а цяпер змагаецца за мір! Злодзей і бандыт падаўся ў барацьбіты за мір!» — пішуць у каментарых.

Аднак спісваць сям'ю Януковіча з рахункаў таксама нельга. Эканамічная сітуацыя ва Украіне горшая, чым была ў часы Януковіча, што нараджае сярод часткі насельніцтва настальгію па мінулых часах.

Педра Санчас

Напярэдадні 11 верасня, калі каталонцы святкуюць Daida, або Дзень Каталоніі, прэм'ер Іспаніі і лідар сацыялістаў зрабіў ім цікавы падарунак. Мадрыд вырашыў на працягу восені вырашыць каталонскае пытанне.

Ужо вядома, што рэгіёну, які даўно патрабуе незалежнасці, прапануюць рэфэрэндум. Праўда, пытанне суверэннасці на яго выносіцца не будзе. Санчас збіраецца замярыцца з каталонцамі за кошт новага Статуту аб аўтаноміі. Гледзячы па ўсім, Каталоніі прапануюць стаць краем, асацыяваным з іспанскім каралеўствам.

Што тычыцца афіцыйнай Барселона, то там прапанову Санчасы ўспрынялі вельмі холадна. Каментуючы крок Санчасы, прэм'ер ураду аўтаноміі ў чарговы раз запатрабаваў рэфэрэндум пра незалежнасць нахталт таго, што адбыўся ў 2014 годзе ў Шатландыі.

Дарэчы, падтрымлівае такі сцэнар і частка каталонцаў, што выступае за захаванне статус-кво. На іх думку, плебісцыт, на якім перамога нацыяналістам не гарантована, можа паставіць канчатковую кропку ў цяперашнім канфлікце. Варта таксама дадаць, што ўрад сацыялістаў не мае дэпутацкай большасці ў Картэсах. Як вынік, ініцыятыва Санчасы наконт пашырэння аўтаноміі Каталоніі можа не знайсці падтрымкі ў парламенце.

Жаўнеры КАП

Абараніць Хэль

Ігар МЕЛЬНИКАЎ

Сярод абаронцаў польскага паўвострава ў верасні 1939 года былі памежнікі з Заходняй Беларусі.

Падчас прыхаванай і ўсеагульнай мабілізацыі 1939 года значная частка польскіх войскаў з тэрыторыі ўсходніх ваяводстваў Другой Рэчы Паспалітай была перадыслакаваная на Захад. Сярод іншых тэрыторыю Заходняй Беларусі такімі і падраздзяленні батальёна Корпуса аховы памежжа «Сінкевічы», якія ў міжваенны час ахоўвалі мяжу з БССР. Польскіх памежнікаў накіравалі на балтыйскае ўзбярэжжа.

Памежнікі з беларускага Палесся

Гісторыя гэтага вайсковага злучэння пачынаецца ў 1925 годзе, калі ў складзе КАП быў сфарміраваны 16-ты памежны батальён. Папаўненне для новай часткі бралі з 84-га палескага палка з Пінска. Штаб памежнай часткі знаходзіўся ў вёсцы Сінкевічы, на Лунінецчыне.

Пазней, у 1929 годзе, гэты батальён атрымаў назву мясцовасці, у якой знаходзіўся. Яго жаўнеры ахоўвалі ўчастак польска-савецкай мяжы на тэрыторыі Палескага ваяводства Другой Рэчы Паспалітай працягласцю ў 87 кіламетраў. У міжваенны час памежнікі батальёна мелі на ўзбраенні 838 вінтовак «Маўзер», 49 ручных кулямётаў «Бергман» і 8 станковых «Максімаў». У сярэдзіне 1930-х гадоў гэта вайсковае падраздзяленне складалася са штаба, узвода сувязі, кулямётнай роты, тылавой роты і трох памежных ротаў. У 1937 годзе батальён стаў адміністрацыйнай часткай брыгады КАП «Палессе».

Увесну 1939 года стала зразумела, што, хутчэй за ўсё, ваяваць Польшчы давядзецца з суседям на Захадзе. У сувязі з гэтым пачалася мабілізацыя найбольш баяздольных падраздзяленняў польскага Корпуса аховы па-

межжа і перадыслакацыя іх у цэнтральныя і заходнія раёны Польшчы. Мабілізацыя закрунула і батальён «Сінкевічы». Яго тылавая і кулямётная роты былі накіраваны на Хэльскі паўвостраў, дзе пачаў фарміравацца батальён КАП «Хэль», які павінен быў заняць абарону ва ўмацаваным раёне.

На Балтыцы

Акрамя памежнікаў з Заходняй Беларусі ў склад новай часткі на Хэле ўвайшлі і «капісты» з памежнага палка «Сарны», які да гэтага моманту ахоўвалі польска-савецкую мяжу ў Заходняй Украіне. Камандзірам батальёна «Хэль» стаў маёр Ян Вішнеўскі. Раней гэты афіцэр стаяў на чале батальёна КАП «Давыд-Гарадок».

Памежнікі з Усходу пачалі рыхтаваць абарончыя пазіцыі. Частка жаўнераў новага па-

Памежнікі КАП, якія яшчэ за год да гэтага ахоўвалі польска-савецкую мяжу, змагаліся да апошняга і капітулявалі толькі тады, калі ўжо амаль уся тэрыторыя Другой Рэчы Паспалітай была акупавана нямецкімі і савецкімі войскамі

драздзялення занялі пазіцыі ў раёне порта Ястарня, іншыя ўзмацніліся ля вёлы «Рыўера». Штаб батальёна размясціўся на чыгуначнай станцыі Хэль. Падчас знаходжання на Балтыцы ў шэрагі памежнікаў улілося некалькі ротаў рэзервістаў. «Капісты» занялі чатыры ДАКі ў перадполлі Ястарні. На беразе рабіліся пазіцыі, узмоцненыя кулямётамі.

Пачатак вайны амаль не крунуў абаронцаў Хэля. Толькі ў другой дэкадзе верасня 1939 года нацысты ўсталі перад праблемай знішчэння польскай абароны на паўвостраве. Нямецкае камандаванне планавала з дапамогай авіяцыі і ВМФ

ліквідаваць польскую берагавую батарэю і стварыць магчымасць для арганізацыі дэсанту. Пасля знішчэння польскіх агнявых пазіцый нямецкія марпехі і пяхота павінны былі давяршыць разгром польскіх сілаў.

21 верасня 1939 года паўвостраў пачалі абстрэльваць з Гданьскай бухты нямецкія крэйсеры «Шлезвіг-Гальштэйн» і «Сілезія». У гэты час Люфтвафэ разбомбіла вёску Кузніца, якая знаходзілася ў тым раёне. Для цывільнага насельніцтва пачалося сапраўднае пекла на зямлі. Шмат хто не вытрымаў і вывёсіў на сваіх хатах белыя сцягі. А вось гарнізон Хэля працягваў трымаць пазіцыі. У сувязі з гэтым 25 верасня 1939 года нямецкі контрадмірал Хуберт Шмунд загадаў караблям падысці шчыльна да паўвострава і расстраляць польскія пазіцыі прамой наводкай. Аднак памежнікі з Палесся не

Жаўнеры КАП пасля капітуляцыі

Жаўнеры верасня. Рэканструкцыя

25 верасня нямецкі контрадмірал Хуберт Шмунд загадаў расстраляць польскія пазіцыі прамой наводкай. Аднак памежнікі з Палесся не толькі вытрымалі, але і адказалі гарматным агнём

толькі вытрымалі, але і адказалі агнём са сваіх гармат. Выбухі на нямецкіх караблях натхнялі абаронцаў. Аднак сітуацыя была цяжкай. Не хапала правянту, амуніцыі. Вялікай праблемай была дэмаралізацыя мясцовага насельніцтва, частка якога патрабавала ад польскіх вайскоўцаў спыніць баявыя дзеянні.

28 верасня 1939 года была праведзеная нарада камандзіраў польскага гарнізона, на якой адбылася жорсткая дыскусія. Частка афіцэраў адзначала, што далейшая абарона бесперспектыўная. Аднак камандзіры памежнага батальёна выступалі за працяг барацьбы. Урэшце польскія абаронцы вырашылі біцца да апошняга. Уся пяхота хэльскага гарнізона была падпарадкаваная камандзіру батальёна КАП «Хэль» Яну Вішнеўскаму.

Тым часам немцы пачалі наземную аперацыю. На польскіх абаронцаў наступалі часткі 374-га пяхотнага палка, а таксама артылерыйскія падраздзяленні 207-й пяхотнай дывізіі. 29 верасня нацысты занялі плацдарм ля Вялікай вёскі. Пры гэтым немцы размініравалі Пуцкую затоку і падрыхтавалі новы плацдарм для высадкі. Аднак польскія памежнікі і маракі працягвалі біцца. Гэта прымусіла немцаў засыпаць паўвостраў не толькі бомбамі, але і ўлёткамі.

30 верасня немцы пачалі наступ. 10-я рота КАП панесла вялікія страты і вымушана была адступіць на другую лінію акупаў. Падраздзяленні вермахта працягвалі рухацца наперад і выбілі памежнікаў і адтуль. У гэты момант маёр Ян Вішнеўскі

прыняў рашэнне ўзарваць мінную загароду, якая аддзяляла польскія пазіцыі ад жаўнераў вермахта. Выбух забіў шмат ворагаў, а немцы вымушаны былі перайсці да абароны.

1 кастрычніка 1939 года падраздзяленні 374-га нямецкага пяхотнага палка пачалі генеральны наступ. Каля 10-й гадзіны агонь спыніўся і адбылася сустрэча парламенцёраў. Увечары таго ж дня ў «Гранд-гатэлі» ў Сопале польскае камандаванне хэльскім гарнізонам падпісала капітуляцыю. 2 кастрычніка ў порце Хэля высадзілася нямецкая пяхота. Памежнікі КАП, якія яшчэ за год да гэтага ахоўвалі польска-савецкую мяжу, у першыя дні вайны аказаліся ў невыгядных для сябе ўмовах. Аднак яны змагаліся да апошняга і капітулявалі толькі тады, калі ўжо амаль уся тэрыторыя Другой Рэчы Паспалітай была акупавана нямецкімі і савецкімі войскамі.

Варта зазначыць, што Варшаву немцы ўзялі яшчэ 27 верасня...

Што адбывалася на «рыжскім кардоне»?

Пакуль частка «капістаў» з батальёна «Сінкевічы» ўэшалоне ехала на далёкую Балтыку, у гарнізоне на Палессі ішла мабілізацыя прыпісанага складу. Рэзервістам выдавалі зброю, уніформу — і накіроўвалі на стражніцы. Для іх Другая сусветная вайна пачалася 17 верасня, калі Чырвоная Армія атакавала падраздзяленні КАП і ўварвалася на тэрыторыю Польшчы. Супраць памежнікаў з батальёна «Сінкевічы» дзейнічалі падраздзяленні 17-га і 18-га памежных атрадаў НКВС СССР. У 7 гадзін раніцы чырвоная армія знішчыла стражніцы «Яськовічы» і «Морач». Падчас тых баёў у савецкі палон трапіў камроты, капітан Казімеж Грабоўскі. У 1940 годзе ён будзе расстраляны НКВС у Катыні.

Былі знішчаныя стражніцы роты «Пешчанкі», а гарнізон застаў, які ўваходзілі ў роту «Ленін», паспелі адысці на Захад. Апошняе было звязана з тым, што падраздзяленні 18-га памежнага атрада, якія павінны былі атакаваць польскіх памежнікаў, не паспелі правесці канцэнтрацыю для ўдару з-за адсутнасці плаўсродкаў і не ажыццявілі наступ. 20 верасня ў раёне ракі Піны падраздзяленні батальёна «Сінкевічы» ўступілі ў бой супраць 205-га стралковага палка Чырвонай Арміі і падтрымалі адыходзячы на захад падраздзяленні батальёнаў КАП «Клец» і «Людвікава». Памежнікі з Палесся працягвалі баявыя дзеянні да моманту капітуляцыі.

Р.С. Аўтар артыкула цяпер прыводзіць збор сродкаў на выданне альбома «Другая сусветная вайна на здымках з архіва Ігара Мельнікава». Новае выданне — гэта больш за 200 старонак фармату А4, на якіх будучы апублікаваны больш за 600 здымкаў. Падтрымаць выданне кнігі можна плячоўцы ulej.by.

Фота з архіва Ігара Мельнікава

Загадкавая гісторыя архімандрыта Судаплатава

Алесь КІРКЕВІЧ

Прозвішча «Судаплатаў» нават у мінімальна абазнанай у гісторыі публікі асацыюецца з савецкім разведчыкам і дыверсантам, арганізатарам забойства Канавальца і Троцкага. Хто чуў пра манаха і царкоўнага дзеяча Судаплатава? Ды фактычна ніхто! А дарма.

З нашай краінай гэтую гісторыю звязвае, бадай, толькі тое, што менавіта ў Беларусі загадкавым чынам апынуўся архіў фота і пэўных дакументаў яе героя. Усё гэта зараз захоўваецца ў прыватнай калекцыі. Лёс героя ўтрымлівае больш пытанняў, чым адказаў, якія, імаверна, будуць знойдзеныя толькі пасля адкрыцця архіваў КДБ-ФСБ ды РПЦ МП.

Савецкі педагог-франтавік ідзе ў манахі

Канстанцін Сцяпанавіч Судаплатаў нарадзіўся ў 1912 годзе ў сям’і служачага ў Астрахані. Рускі. Праваслаўны. Пасля школы ў 1930 годзе паступіў у Астраханскі педагогічны тэхнікум і, урэшце, стаў настаўнікам рускай мовы і геаграфіі. З 1935 года — школьны інспектар. Улетку 1941-га быў прызваны на фронт, адкуль дэмабілізаваўся толькі ў 1946 годзе. Вярнуўся з купай падзякаў і ўзнагародаў: Ордэн Чырвонай зоркі, медаль «За баявыя заслугі», восем падзякаў ад Вярхоўнага Галоўнакамандуючага... Судаплатаў — старшы лейтэнант.

Пасля вайны ён і надалей працаваў школьным інспектарам у Астрахані. З 1950 па 1954 год — сябар Таварыства па распаўсюдзе палітычных і навуковых ведаў. Пазней — дырэктар Бірукоўскай сярэдняй школы. Сярод іншага займаўся «творча-літаратурнай працай». Ва ўсім гэтым чытаецца партрэт узорнага педагога-франтавіка, максімальна ляяльнага да савецкай улады, пры тым — з добрымі кар’ернымі перспектывамі.

І тут — нешта пайшло не так. У 1955-м Судаплатаў прыняў пострыг у манахі, пэўны час выконваў абавязкі сакратара епіскапа пскоўскага Іаана. Сам ён ужо не Канстанцін — Аўгустын. Пад гэтым імем наш герой і будзе фігураваць у далейшым.

Навошта савецкаму педагогу-франтавіку ісці ў манахі? Згодна з аўтабіяграфіяй самога Аўгустына — каб служыць «царкве і Радзіме ў манаскім званні». Цікавая фармулёўка, праўда?

Службы ў Іерусаліме для чыноўнікаў ААН

Былога лейтэнанта Судаплатава «ў манаскім званні» чакаў проста фантастычны кар’ерны ўзлёт. Усяго праз год пасля по-

стрыгу ўлетку 1956-га ён ужо — выконваючы абавязкі намесніка (!), то бок, непасрэднага кіраўніка Пскова-Пячорскага мужчынскага манастыра, другога па велічыні і колькасці манахаў мужчынскага манастыра ў РСФСР пасля Пачаеўскай лаўры, і трэцяга ў СССР. Для разумення сітуацыі варта ўзгадаць, што ад 1946 года ў РСФСР на працягу 40 гадоў наогул дзейнічалі ўсяго два (!) манастыры: Пскова-Пячэрскі і Троіца-Сергіева лаўра. У 1958 годзе наш герой стаў ужо непасрэдна ігуменам Пскова-Пячэрскай абіцелі.

Увосень 1959-га Судаплатаў нечакана быў прызначаны кіраўніком (!) Рускай духоўнай місіі ў Іерусаліме. Тут ён наладзіў дыпламатычныя адносіны з усімі рэлігійнымі і свецкімі іерархамі: ад каталіцкіх біскупаў да дыпламатычнага корпусу і чыноўнікаў са штабу ААН, якія прысутнічалі на арганізаваных ім службах (служыў там сам патрыярх Іерусалімскі Венядзікт).

Невядома з якой прычыны, але ў 1961-м Аўгустын пакінуў Іерусалім, ён быў адсунуты ад пасады. І тут — чарговая таямніца. Пра тое, чым займаўся Судаплатаў з 1961 па 1970 год, ніякіх сведчанняў наўпрост няма. На дзевяць гадоў адзін з топавых чыноўнікаў РПЦ МП проста знік... Каб з’явіцца зноў у 1970-м у ролі намесніка Троіца-Сергіевай лаўры, галоўнага і найбольшага мужчынскага манастыра ў СССР.

Зрэшты, сваё апошняе служэнне на вяршыні кар’ернай лесвіцы архімандрыт Судаплатаў выконваў нядоўга. Праз слабае здароўе ў лаўры знаходзіўся эпізодычна, ягоныя абавязкі фактычна выконваў ад-

зін з насельнікаў лаўры Варнава (Кедроў). Пайшоў з жыцця Аўгустын (Канстанцін Судаплатаў) 27 ліпеня 1972 года.

Сваяк сталінскага генерала-дыверсанта?

У літаратуры сустракаюцца сведчання: маўляў, архімандрыт Аўгустын быў сваяком генерал-маёра Паўла Судаплатава — легендарнага дыверсанта, дзеяча савецкіх органаў дзяржаўна-нацыянальнай бяспекі, намесніка начальніка 1 (выведніцкага) упраўлення НКДБ СССР. Менавіта ён выканаў забойства лідара ўкраінскіх нацыяналістаў Яўгена Канавальца ў Берліне і арганізаваў забойства самога Льва Троцкага ў Мексіцы па загадзе Сталіна.

Пра сваяцтва манаха з генералам, напрыклад, піша аўтар рускай эміграцыі і пратаіерэй РПЦЗ (Руская Праваслаўная Царква на Захадзе) Аляксандр Трубнікаў у кнізе «Бліжні Усход — Калыска Праваслаўя»: «...яго замяняе архімандрыт Аўгустын (Судаплатаў), у сваяцтве з савецкім генералам Судаплатавым, выдатным кіраўніком савецкай выведкі. Да прызначэння на Св. Зямлю быў настаяцелем Пскова-Пячэрскага манастыра».

На жаль, Трубнікаў не прыводзіць відавочных доказаў і не тлумачыць, адкуль ведае пра сваяцтва архімандрыта з савецкім разведчыкам — падае гэта проста як факт. Паводле іншых дадзеных, у сям’і самога архімандрыта Аўгустына (са словаў дачкі яго пляменніцы) пра такое сваяцтва не ведалі. З іншага боку, паводле карпаратыўнай этыкі спецыфічнага ведамства, у якім працаваў генерал і да

якога, магчыма, меў адносіны архімандрыт, сваякі некаторых рэчаў не маюць права агучваць.

«...служэнне царкве і Радзіме ў манаскім званні»

Аўгустын-Судаплатаў у сваёй аўтабіяграфіі падводзіць чытача да думкі: маўляў, з дзяцінства ён быў глыбока рэлігійнай асобай. Больш за тое, менавіта з гэтай прычыны нават у шлюб не ўступаў: «Паводле глыбокага імкнення да манаства». Але ўсё гэта даволі слаба адпавядае дзейнасці, якой ён займаўся да пострыгу: настаўнік, школьны інспектар, дырэктар школы, сябар таварыства па распаўсюдзе палітычных і навуковых ведаў (білет №099679).

У сталінскія часы настаўнікі, а тым больш кіраўнікі школаў, стаялі ў перадавым атрадзе прапагандыстаў савецкага ладу і атэізму, а часцяком і непасрэдна падключаліся да калектывізацыі і барацьбы з рэлігіяй. Аўгустына-Судаплатава не толькі не закралі рэпрэсіі — яму давяралі адказныя пасады, працу з сакрэтнай дакументацыяй у штабе падчас вайны, а значыць — лічылі чалавекам надзейным і ляяльным да партыі Леніна-Сталіна.

І тут вернемся да фразы з аўтабіяграфіі: «Звольніўся з грамадзянскай службы з мэтай прысвяціць другую частку жыцця шчыраму служэнню царкве і Радзіме ў манаскім званні». Дапусцім, што Аўгустын сапраўды перажыў духоўнае пераўвасабленне і прыйшоў да рэлігіі — пасля вайны такіх выпадкаў было нямала. Манахам былі палітагітатар таксама мог стаць. Але ці мог зрабіць такую бліскучую — і вельмі хуткую — кар’еру?.. Наўрад ці.

Нагадаем, што праз год пасля прыняцця пострыгу, у 1956-м, Аўгустын ужо выконваў абавязкі намесніка, а праз тры гады — ігумен і намеснік другога па велічыні мужчынскага манастыра ў СССР, а ў 1959-м — кіруе Рускай духоўнай місіяй у Іерусаліме. Ні для каго не таямніца, з якім ведамствам найшчыльнейшым чынам супрацоўнічала місія: ажно да 1991 года рэзідэнтатура савецкага КДБ у Ізраілі знаходзілася менавіта тут, а ўсе духоўныя прызначэнцы перад выездам праходзілі праз узгадненне ў КДБ. Больш

за тое, Іерусалім — гэта не толькі Ізраіль, але і вузел кантактаў з Блізкім Усходам, каталікамі, мусульманамі...

І Аўгустын быў прызначаны кіраваць усім гэтым. Высновы, як кажуць, рабіце самі.

Сталін, яўрэі, праваслаўе і «хрыбет славян»...

Напрыканцы прывядзем пару момантаў з успамінаў рускага пісьменніка-антысеміта Івана Шаўцова, аўтара скандальнага ў свой час рамана «Тля». Шаўцоў сустракаўся з Аўгустынам, калі той ужо пакінуў працу ў Іерусаліме і быў намеснікам Троіца-Сергіевай лаўры. Калі верыць напісанаму, то Шаўцоў у асобе Аўгустына-Судаплатава знайшоў не толькі ўдзячнага суразмоўцу, але і... аднадумца.

Вось адна цытата, прыведзеная Шаўцовым, якая, урэшце, дазваляе зразумець, што адбылася ў галаве Аўгустына-Судаплатава ўсе гэтыя гады, ва што ён верыў і для чаго працаваў:

«Трэба адраджаць праваслаўе. Па-мойму, Сталін гэта разумеў і зрабіў пэўныя паслабленні для царквы. А Хрушчоў адраджаў метады Емяльяна Губельмана, пачаў пераследаваць, ціснуць, храмы разбураць. Праваслаўе — хрыбет славянаў. Ватыкан пайшоў на змову з іудзеямі, здрадзіў ідэям хрысціянства. Праваслаўе — адзіны захавальнік заветаў Госпада нашага Ісуса Хрыста».

Замест пасляслоўя

Падрабязная гісторыя супрацы праваслаўнага духавенства з савецкімі спецслужбамі, безумоўна, яшчэ павінна быць напісана. Пакуль мы маем толькі ўрыўкі інфармацыі, вядомыя праз адкрыцця архіваў КДБ у Прыбалтыцы ды Украіне, альбо «злівы» кшталту вядомага «архіва Мітрохіна», які трапіў на Захад у 1990-х гадах. Менавіта дзякуючы апошняму мы ведаем пра шырокае выкарыстанне КДБ святароў для працы ў Заходняй Германіі, ЗША, Ватыкане, Вялікабрытаніі...

«Алтар», «Кузняцоў», «Есаўленка», «Патрыёт», «Магістр» і іншыя — усё гэта кодавыя імёны завербаваных КДБ прадстаўнікоў праваслаўнага кліру. Сярод іх, між іншым, агент «Драздоў», які працаваў у створаным КДБ таварыстве «Радзіма». Ён больш вядомы як патрыярх Алексій II, што папярэднічаў сённяшняму патрыярху Кірылу.

Хто ведае, магчыма, у будучыні сярод пераліку пазыўных з’явіцца і кодавае імя Аўгустына... У дадзеным матэрыяле мы, хутчэй, задаём пытанні. Менавіта пытанні ў лёсе Аўгустына-Судаплатава значна больш, чым адказаў. Нават у падобным няпоўным выглядзе яго гісторыя дазваляе ў чарговы раз задумацца наконт архітэктурцы царкоўнай іерархіі, кар’ерных ліфтаў у ёй ды асобаў, якія імі карысталіся ў часы СССР. Высновы ж хай кожны зробіць самастойна.

Фота Алены Ляшкewiч

«У ложку з беларусам»

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Журналістка Настасся Зелянкова нядаўна выдала кнігу «У ложку з беларусам. 3 гісторыі нацыянальнага сексу», дзе сабрала звесткі пра інтымнае жыццё беларусаў ад эпохі паганства да сучаснасці.

Як вядома, секс — адна з тэм, якой цікавяцца амаль усе. Журналістам гэта добра вядома. Для Настасі стварэнне кнігі пачалося з інтэрв'ю з фалькларысткай Таццянай Валодзінай, якая даследавала праявы эротыкі ў беларускай народнай творчасці. Потым Настасся Зелянковай стала цікава, а як жа ўсё было ў іншыя гістарычныя эпохі, у іншых саслоўях, і ў выніку на аснове яе журналісцкіх матэрыялаў і атрымалася кніга. Яна выйшла па-руску, бо аўтарка хацела папулярызаваць беларускую гісторыю праз цікавую ўсім тэму, а тых, хто чытае па-беларуску, пераконваць у цікавасці беларускай гісторыі не трэба. Да гэтага Анастасія выдала кнігу пра даследчыка сталінскіх рэпрэсій Леаніда Мараква (у серыі «100 дзеячаў беларускай культуры») і наступную кнігу рыхтуе пра НКВД.

На прэзентацыі кнігі «У ложку з беларусам», што прайшла 7 верасня ў Прэс-клубе, Настасся Зелянкова распавяла некалькі цікавых фактаў пра назву выдання: «Я разглядала таксама версію «У ложку з беларускай», але гэта неяк пікантна, а «У ложку з беларусамі» — дык наогул...» Супрацоўнікі Нацыянальнай бібліятэкі, прымаючы выданне ў фонд, выказаліся так: «Нягледзячы на назву, кніга вельмі добрая».

Як ні дзіўна, пакуль не абуралася наконт выдання праваслаўная царква, а вось чытачы ўжо выказалі заўвагу, што хлопец, выяўлены на вокладцы, выглядае не як беларус. Але ён не прыйшоў, бо капаў бульбу! Што можа быць больш па-беларуску!

Адно з версій вокладкі адмялі, бо ў хлопца там атрымалася занадта цёмная скура, што таксама быццам бы не па-беларуску.

Але загарэў ён не на паўднёвых курортах, а на градках! Таму прэтэнзіі больш не прымаюцца.

Пра што ж уласна кніга? Там ёсць, напрыклад, раздзелы «Што забыліся распавесці ў школе пра шкоўскіх стодды іншыя фалічныя артэфакты», «Што мы не ведаем пра святы, якія адзначаем круглы год», «Юрлівый ліцвінкі на партрэтах і ў жыцці», «Што пісалі «пра гэта» ў XVI — XVIII стагоддзях і адкуль пайшла «кузькіна маці», «Эротыка ў летапісе і на старонках Бібліі Скарыны», «Палавыя запаведзі рэвалюцыйнага пралетарыята», «Як «адліга» размерзіла полавае пытанне», «Нажніцамі цензуры па тэкстах і органах».

Можна даведацца, што Барбару Радзівіл звалі «польскай Месалінай», а герояў-палюбоўнікаў у нашай гісторыі цэлая прцоўма: Тадэвуш Касцюшка, які лічыўся прыгажунчыкам, Станіслаў-Аўгуст Панятоўскі, які меў больш за сто пазашлюбных дзяцей, Стэфан Баторы, які гараднічанак любіў не менш за Гародню, Ян Сабескі, які ў лістах да жонкі Марысенкі абмяркоўваў позы, што можна паспрабаваць у ложку...

Часамі найвялікшай сексуальнай разняволенасці Настасся Зелянкова называе XVI і пачатак XX стагоддзя. «Заціскае гаек» звязвае з уваходжаннем у склад Рэчы Паспалітай, павелічэннем уплыву каталіцкага касцёлу, а ў XX стагоддзі — з усталяваннем сталінскай таталітарнай улады. У той жа час аўтарка адзначае значныя разыходжанні між заканадаўствам і жыццёвымі рэаліямі. У кнізе шмат ілюстрацый, у падборы якіх аўтарцы добра дапамагла культуралагічная адукацыя.

Фактычна, кніга Настасі Зелянковай стала цацвёртым грунтоўным выданнем пра гісторыю сексуальнасці на беларускім матэрыяле. Да гэтага ў Маскве ў 2006 годзе выйшаў «Беларускі эротычны фальклор» пад рэдакцыяй Таццяны Валодзінай і Анатоля Фядосіка, у Смаленску ў 2015-м даследаванне Наталлі Сліж «Шлюбныя і пазашлюбныя стасункі шляхты ВКЛ у XVI — XVII стст.» і ў 2017-м у Мінску — кніга Аляксандра Гужалоўскага «Сексуальная рэвалюцыя ў Савецкай Беларусі. 1917–1929». На гэтым пакуль усё.

Крыштальёвы лебедзь каляровага міжчасоўя

Андрэй РАСІНСКІ

Фільм Дар'і Жук «Крышталь», што вылучаецца ад Беларусі на «Оскар», працягвае скараць фестывалі і ідзе ў беларускіх кінатэатрах.

Фільмам то захапляюцца, называючы яго беларускім, то абураюцца, што ён «экспартны», бачаць у ім святло — і «чарнуху» адначасова, хваляць за дакладную атмасферу 1990-х — і ганьбяць за суцэльную неадпаведнасць эпосе. У фільме знаходзяць канфлікт горада і правінцыі, вайну побыту з марай, мужчынін гвалт — і жаночую інфантаільнасць.

Але твор Дар'і Жук — гэта цудоўна забыты дэкаратыўны лебедзь, які трызніць палётам у шклянным серванце. Гэта гісторыя крохасці ў часы, калі час спыніўся.

І эпоха, і героі, і нават сам фільм — крыштальёвы лебедзь каляровага міжчасоўя.

Мінск, сярэдзіна 1990-х. Веля, якая падпрацоўвае дыджэм, марыць з'ехаць у Амерыку і падрабляе даведку для візы. Цяпер яна мусіць на колькі дзён з'ехаць у правінцыю да незнаёмай сям'і, бо менавіта туды будучы тэлефанаваць з амбасады, каб праверыць анкетныя звесткі. А ў сям'і з мястэчка Крыштальнае рыхтуюцца да вясель.

У фільме касетныя магнітафоны і тэлефоны з дыскамі, «Песняры» і пераход на Плошчы Перамогі, старэнькі аўтобус, што ледзьве паўзе, кнігі, грувасткія шафы, набітыя крыштальём. Атмасфера месца і часу імгненна распазнаецца: гэта Мінск — і гэта 1990-я.

Але адначасова ў кадры — яскравыя, як не з гэтага свету, — чырвоныя, блакітныя, жоўтыя колеры (аператарка — Караліна Коста). У музеі Азгура статуя Леніна — пякельна-жоўтая бадзёрая пачвара — сочыць за моладдзю, якая весела танчыць. Колеры зялёныя і колеры памаранчава-чорныя — фарбы рэфэрэндуму 1995 года і культу вечнай вайны — віснуць над гараіняй, якая замаруджана-вязка бяжыць уздоўж мура.

Гэта ўжо не толькі 1995 год — гэта сучаснасць. Час спыніўся, жыццё праходзіць.

Веля — у блакітным парыку і чырвоным паліто — разрывае замарожаны час, але супрацоўніцы крыштальёвай фабрыкі — у чырвоных хустках і блакітных халатах — метадычна, паслядоўна гэты час

падмарожваюць. Ці не ёсць гараіня крохкім лебедзем, вытанчаным на савецкім фабрычным станку?

Веля, ролю якой выконвае Аліна Насібуліна, — летуценная і ўпартая, але яе мары яшчэ не знаходзяць глебы, а Амерыка ў галаве выдуманая. Дзяўчына падкрадае ў матулі грошы — і адначасова хвалюецца за здароўе абакрадзенай маці.

Свабода непрытульная і няспелая, але і звычкі састарэлі, а завядзёнкі ні да чаго не вядзе. Матуля галоўнай гараіні, ролю якой выканалі Святлана Анікей, можа гаварыць пра духоўнасць і паўтараць школьнікам нудную лекцыю пра вайну ў Музеі Вялікай Айчыннай, але кускаў хлеба ў яе ад гэтага болей не стане, а сучаснасць і прышлае не гарантаваныя.

Не гарантаваная прышлаць і правінцыйным героям (якая ў іх трасянка!), а іх сучаснасць — ненадзейная, крохкая. Мужчыны сталага веку — што ў сталіцы, што ў правінцыі — альбо ў сям'і адсутнічаюць (памерлі), альбо бессэнсоўна-бяздзейныя.

За іх дзейнічаюць кабеты: гатуюць салаты, выцягваюць мужыкоў з пастарунку, робяць прычоскі (сакавіта-камічныя рэплікі дадаюцца).

Малады жаніх (Іван Мулін), які прыйшоў з арміі і ўсхваляе «парадак», яшчэ моцны і здольны на гвалт, але ягонае прышлае ўжо праглядаецца на дне крыштальёвай бутэлькі. А пакуль — ёсць смех і ёсць вясельце. Ёсць стабільнасць і ёсць нязменнасць. Ёсць пацешныя недарэчнасці, звязаныя з гэтай нязменнасцю. Але як з гэтага вырвацца?

Многае тлумачыць апошні кадр, які для беларускага пракату быў выразаны. Гараіня праз аўтобусную шыбу бачыць Чарнобыльскі шлях, дэманстранты крычаць: «Свабода!». Гэта адзінае сведчанне іншай Беларусі, закаркаванай у міжчасоўі. Без гэтага грамадскага тлумачэння ўсе героі, дый сам фільм — становяцца больш крохкімі.

Стужка Дар'і Жук, якая сама вучылася ў ЗША, — гэта фільм вытворчасці Беларусі, Германіі, ЗША і Расіі. «Цэнзурнае» беларускае апраменьванне сутнасці карціны ўжо не мяняе. У беларускага кіно з'явілася надзея.

Савецкі сервант даўно разбіты. Крыштальёвы лебедзь паляцеў.

Новы Час

**ПАДТРЫМАЙ
"НОВЫ ЧАС" —
НАБУДЗЬ ГАЗЕТУ
Ў ШАПІКУ!**

Новы Час

Агульнапалітычная штотыднёвая газета
novychas.by

Выдаецца з сакавіка 2002 г. (с) Новы Час
Галоўны рэдактар **Колб Аксана Мікалаеўна**
Намеснік рэдактара **Пульша Сяргей Пятровіч**
Стыль-рэдактар **Пяроўская Святлана Віктараўна**

ЗАРЭГІСТРАВАНА Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНАВАЛЬНІК Мінская гарадская арганізацыя ГА ТБМ імя Ф.Скарыны.
Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцава, 13.
Тэл. (+375 17) 263 85 11.

ВЫДАВЕЦ Выдавецкае ўнітарнае прадпрыемства «Час навінаў». Пасведчанне ад 25.04.2014 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І ВЫДАЎЦА
220113, г. Мінск, вул. Мележа, 1–1234.
Тэл. +375 17268-52-81; +375 29 625-57-51.
novychas@gmail.com; novychas.by
Падпісны індэкс 63279

НАДРУКАВАНА ў друкарні ТАА «Ролл-Прынт», г. Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.
ЛП №02330/484 ад 16.02.2018. Замова №752

Падпісана да друку 14.09.2018. 8.00.
Наклад 2000 асобнікаў. Аб'ём 3 друк.
аркушы. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў. Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абавязковая. Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэцэнзуе мастацкія творы. Чытацкая пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.